

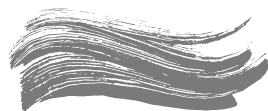
Europska Unija

Operativni program
**ZA POMORSTVO
I RIBARSTVO**

Grafički dizajn sufinanciran sredstvima Europske unije iz
Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

ORIGINALNA
KVALITETA
MEDITERANA

USMJERENOST
NA EKOLOGIJU

Sadržaj

01. Uvodna riječ izvršnog direktora	4	12. Usmjerenost na ekologiju	58
02. Akvakultura u EU-u i u Republici Hrvatskoj	6	· Ciljevi za 2020. godinu	60
03. Naša povijest	12	· Program certificiranja tvrtke Cromaris	64
04. Cromaris danas	14	· Certifikati održive i ekološke akvakulture	66
05. Ključni podaci	18	· Aquaculture Stewardship Council (ASC) – uvođenje promjena	68
06. Organizacija	22	· Certificiranje Bio Suisse	70
07. Lokacije tvrtke i uzgajališta	24	· Uzgoj naše ribe u zdravom okolišu	72
08. Vertikalna integracija i sljedivost	38	· Emisije stakleničkih plinova	74
09. Portfelj proizvoda	42	· Izračuni emisija stakleničkih plinova za 2020. godinu	78
10. Diversifikacija tvrtke Cromaris – naše vrste	46	· Interakcije s divljim vrstama	86
11. Utjecaj bolesti COVID-19 – Cromaris 2020.	50	· Bez upotrebe antibiotika	88
		· Sprečavanje bijega ribe	90
		· Bez upotrebe bakrenih premaza ili drugih vodenih biocida na mrežama tvrtke Cromaris	92
		· Dobrobit životinja	94
		· Naša riblja hrana	98
		· Otpad i recikliranje	100
		· Održivi i društveno odgovorni dobavljači	104

13. Pobjednički tim	108	15. Određivanje ciljeva	
• Naši ljudi = naša vrijednost	110	za 2021. godinu	150
• Proširenje tima tvrtke Cromaris	112	• Akcijski plan za smanjenje	
• Žene u tvrtki Cromaris	114	emisija stakleničkih plinova	154
• Žene na srednjim i najvišim		• Mjere koje se planiraju	
rukovodećim položajima	115	provesti 2021. godine	160
• Rodiljni dopust	116	• Plan smanjenja biomase	
• Lokalni zaposlenici		za 2021. godinu	162
s obližnjih otoka	118	• Otpad – kružno gospodarenje	164
• Plaće	120	• Organska proizvodnja	166
• Prava zaposlenika, pritužbe		• Pregled ozljeda zaposlenika	168
i obrazovanje	122		
• Jačanje timskog duha	124		
14. Dopiranje do zajednice			
i društva	126		
• Donacije i suradnja	128		
• Članstvo tvrtke Cromaris			
u udrugama	132		
• Projekti koji spajaju akademsku			
zajednicu i industriju	134		
• Doprinos lokalnim			
zajednicama i društvu	140		
• Oznake kvalitete	142		
• Superior Taste Award!	144		
• Porast osviještenosti o brendu			
Cromaris u Hrvatskoj	146		
• Karijera inspirirana morem	148		

Uvodna riječ izvršnog direktora

Imamo ogroman potencijal u razvoju cjelokupne industrije akvakulture. Smatram da je Cromaris, kao član Adris grupe, jedan od predvodnika budućeg razvoja mediteranske akvakulture, koji svojim znanjem, iskustvom i inovacijama doprinosi izgradnji budućnosti naše industrije. U 2019./2020. postigli smo drugi strateški cilj: 10 000 tona proizvodnje. I to smo učinili održivo, što potvrđuju stabilni financijski rezultati tvrtke. Preuzimamo veliku odgovornost za svoje proizvode i zaposlenike, ljude s kojima radimo, svoje neposredno okruženje i lokalne zajednice.

Naš je moto: biti drukčiji, inovativni i prepoznatljivi. Biti održivi.

Održivost je u korijenu naše tvrtke. Ponosni smo posjednici velikog broja certifikata koji potvrđuju naše savezništvo s okolišem i naše djelovanje u skladu s prirodom. Nakon što smo u potpunosti shvatili ozbiljnost klimatskih promjena, prošle smo godine otišli i korak dalje. Izračuni našeg ugljičnog otiska i uvođenje mjera za smanjenje utjecaja na

klimatske promjene u budućnosti pomoći će nam da integriramo održivost u svoje poslovne procese u cijeloj tvrtki. Moramo kontrolirati vlastite emisije znajući koliko su očito i nepobitno sveprisutni učinci klimatskih promjena. Došlo je vrijeme da se tome zauvijek stane na kraj iako je, doduše, akvakultura jedna od djelatnosti s najnižim emisijama stakleničkih plinova i najučinkovitiji izvor životinjskog proteina.

Svake godine poboljšavamo dobrobit riba i postavljamo dobar primjer ostalim proizvođačima brancina i orade u svijetu. Ističemo da se s ponosom možemo pohvaliti svojim certifikatom Antibiotic Free (certifikat ABF za brancina, oradu i hamu). Upotreba antibiotika dovodi do otpornosti, zbog čega smo se pridružili globalnom trendu smanjenja upotrebe antibiotika stvorenom kao preventivna mjera. Sretni smo što možemo predvoditi čitavu industriju u aspektima koji se tiču zdravlja i sigurnosti potrošača, dobrobiti životinja i održivosti, kao i okusa i kvalitete proizvoda, što nas potiče da

ustrajemo i nastavimo sa svojom politikom vrhunske beskompromisne kvalitete i u budućnosti. Među rijetkima smo koji su se odrekli upotrebe bakrenih premaza ili drugih vodenih biocida na mrežama, jer je morski okoliš na prvom mjestu, usprkos dodatnom naporu koji je potreban za održavanje mreža čistima.

Cilj Cromarisovog izvješća o održivosti za 2020. godinu jest omogućiti našoj tvrtki da izmjeri utjecaj svojeg djelovanja na okoliš, društvo i gospodarstvo. Moramo dobiti točne i pronicljive podatke kako bismo poboljšali svoje procese i ostavili pozitivniji trag na kraju.

Zbog pandemije bolesti COVID-19, prošla se godina pokazala globalno izazovnom, a Cromaris nije bio iznimka. Kriza uzrokovana koronavirusom pogodila je jako puno ljudi. Cijeli je svijet prešao na internet, a Cromaris je morao slijediti taj trend. Počeli smo prodavati svoje proizvode putem interneta,

čineći ih lako dostupnima, sigurnima i zapakiranim. Trudimo se osigurati otpornost svoje proizvodnje kako bismo mogli i dalje nuditi zdravu svježu ribu svojim kupcima i potrošačima. Unatoč nepravilnostima u kojima smo se svi našli i teškoćama uzrokovanim bolešću COVID-19, Cromaris je uspio održati kontinuitet poslovanja bez ugrožavanja zdravlja svojih radnika i održati normalan tijek proizvodnje.

Budućnost može biti neizvjesna, ali zasigurno ćemo sačuvati dobar duh i održavati proizvodnju na visokoj razini!

GORAN MARKULIN

IZVRŠNI DIREKTOR TVRTKE CROMARIS

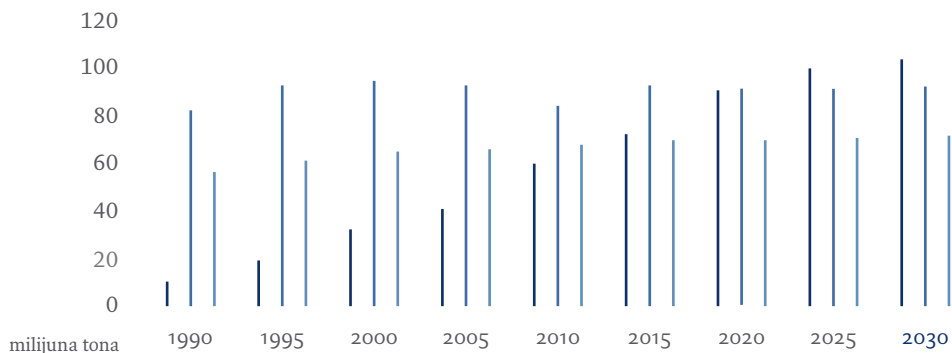
Akvakultura u EU-u

U 2018. godini 52 % svjetskih morskih plodova došlo je iz akvakulture. Prema statističkim podacima koje je objavila Europska komisija: "Činjenice i brojke o zajedničkoj ribarstvenoj politici", EU je **peti najveći proizvođač u svijetu**, a njegov doprinos čini otprilike 3,3 % globalne proizvodnje u ribarstvu i akvakulturi. Međutim, tek 20 %

te proizvodnje proizlazi iz akvakulture. Hrvatska doprinosi porastu statističkih brojki EU-a od svojeg pristupanja Europskoj uniji 2013. godine.

Akvakultura je uzgoj vodenih organizama u obalnim i kopnenim područjima i vjerojatno najbrže rastući sektor proizvodnje hrane.

GLOBALNA PROIZVODNJA IZ MORSKOG RIBOLOVA I AKVAKULTURE 1990. – 2030.

█ Akvakultura za prehranu ljudi (M T) █ Ukupni morski ribolov (M T) █ Morski ribolov za prehranu ljudi (M T)

IZVOR: FAO

+ 14 % POVEĆANJE GLOBALNE PROIZVODNJE IZ MORSKOG RIBOLOVA U SVIJETU OD 1990. DO 2018.

+ 52,7 % POVEĆANJE GLOBALNE PROIZVODNJE AKVAKULTURE OD 1990. DO 2018.

+ 12,2 % POVEĆANJE UKUPNE POTROŠNJE RIBLJIH SPECIJALITETA OD 1990. DO 2018.

Prema Organizaciji Ujedinjenih naroda za prehranu i poljoprivredu (FAO), na temelju svoje dinamičke učinkovitosti u posljednjih 30 godina, i s prilično stabilnim morskim ribolovom, **vjerojatno će na buduću rast sektora ribarstva uglavnom utjecati akvakultura.**

Među 10 glavnih vrsta u akvakulturi Europske unije, (2018.) brancin se nalazi na trećem mjestu, a orada na četvrtom (izvor: Eurostat). Obje vrste pridonose preko 966 milijuna EUR ukupne vrijednosti, što premašuje vrijednost većine uzgajanih vrsta.

VRIJEDNOSTI GLAVNIH VRSTA UZGOJENIH U EU-U U 2018. (U MIL. EUR)

I % VARIJACIJE 2018./2017.

	VRIJEDNOST	%
VRIJEDNOSTI		
Losos	1.116	-17 %
Pastrva	668	-3 %
Brancin	504	+3 %
Orada	462	-5 %
Kamenica	457	-7 %
Dagnja	420	-6 %
Plavoperajna tuna	403	+49 %
Školjka	243	-21 %
Šaran	180	-4 %
Romb	76	-6 %
Ostalo	270	+1 %

IZVOR: EUMOFA NA TEMELJU PODATAKA EUROSTAT-A I FAO-A

U 2018. godini ukupan obujam akvakulture u EU-u iznosio je 658 082 tone pri čemu se Ujedinjena Kraljevina, Grčka, Španjolska i Italija nalaze na vrhu popisa zemalja proizvođača.

OBUJAM AKVAKULTURNE PROIZVODNJE EU-A 2014. – 2018., U TONAMA

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
UK	194.085	186.792	179.887	204.277	171.095
GRČKA	115.159	112.159	106.874	96.611	113.107
ŠPANJOLSKA	59.356	64.186	64.719	64.607	67.425
ITALIJA	57.990	55.480	53.790	53.600	58.550
FRANCUSKA	42.141	45.021	42.971	42.977	45.841
DANSKA	39.341	38.829	35.272	33.654	37.685
POLJSKA	37.330	38.613	37.811	38.886	42.969
ČEŠKA REPUBLIKA	19.092	19.265	20.006	21.689	21.747
NJEMAČKA	16.449	15.216	14.875	14.875	13.805
MAĐARSKA	14.832	16.724	15.699	17.517	17.859
FINSKA	12.448	12.550	13.187	12.314	12.835
IRSKA	11.400	12.000	17.300	20.305	13.041
HRVATSKA	10.624	13.341	13.500	13.914	15.491
ŠVEDSKA	8.659	8.827	11.000	9.919	9.914
NIZOZEMSKA	6.235	6.285	6.285	2.912	4.970
PORTUGAL	5.930	4.718	4.834	5.500	4.983
CIPAR	4.769	5.409	6.590	6.512	6.500
BELGIJA-LUKSEMBURG	275	290	230	247	265
SVEUKUPNO	656.115	655.705	644.830	660.316	658.082

IZVOR: FEAP

CROMARIS

Akvakultura u Republici Hrvatskoj

U 2019. godini Republika Hrvatska predstavljala je 3 % **proizvodnje** morskih mediteranskih vrsta u EU-u.

Prema Ministarstvu poljoprivrede, ukupna godišnja proizvodnja morske akvakulture u Republici Hrvatskoj u 2019. godini iznosila je 17 343 tone. U 2019. hrvatska proizvodnja brancina, orade i hame iznosila je 13 588 tona, od čega je proizvodnja tvrtke Cromaris iznosila 9 557 tona.

U 2019. godini Cromaris je imao 2,14 % obujma i 3,22 % vrijednosti tržišnog udjela na globalnom tržištu akvakulture mediteranskih vrsta.

**UKUPNA GODIŠNJA PROIZVODNJA MORSKE AKVAKULTURE (U TONAMA)
U HRVATSKOJ OD 2015. DO 2019. GODINE:**

VRSTE	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Meditranska dagnja	746	699	920	882	947
Europska plosnata kamenica	52	64	62	54	61
Meditranska jakovljeva kapica	0,016	0,06	0,04	0,06	0,02
Atlantska plavoperajna tuna	2.603	2.934	2.162	3.227	2.747
Brancin	4.075	5.310	5.616	6.220	6.089
Orada	4.488	4.101	4.830	5.591	6.774
Hama	67	125	253	808	725
Zubatac	4	1			
Pastrva					
Romb	7	0,5			
Ljuskavke roda Pagruso.v.					
UKUPNO	12.042	13.235	13.843	16.782	17.343

IZVOR: MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Naša povijest

Adris grupa 2009. godine osnovala je Cromaris spajanjem četiriju tvrtki specijaliziranih za uzgoj mediteranske ribe. Prethodnica tvrtke Cromaris, zadarska tvrtka Cenmar, bila je među prvim svjetskim tvrtkama koja se bavila uzgojem orade i brancina u kavezu.

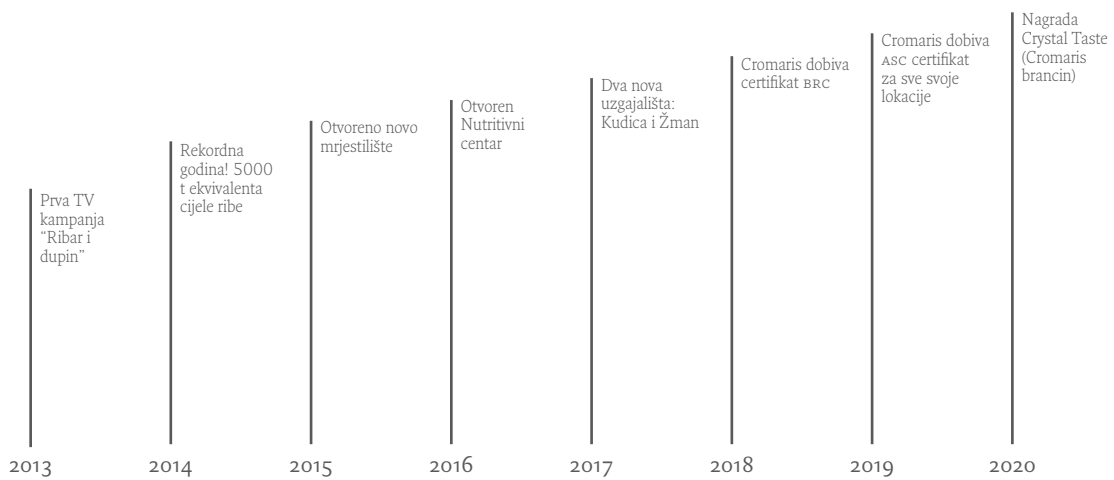
Davne 1979. godine u more je stavljen prvi kavez za uzgoj brancina. Riba tvrtke Cromaris prisutna je na europskom tržištu više od 40 godina. Danas je tvrtka Cromaris svjetski lider u proizvodnji i

preradi mediteranske ribe vrhunske kvalitete. Osnova naše ponude autohtone su vrste najkvalitetnije mediteranske ribe – orade, brancina, hame, gofa i zubatca.

Uistinu smo posvećeni izvornoj kvaliteti i svježini svojih proizvoda. Cromaris reagira na sve veće potrebe modernog potrošača i neprestano razvija nove proizvode koji se mogu pohvaliti ne samo praktičnošću pripreme, već i jedinstvenim okusom te jamče nutritivnu izvrsnost, sigurnost i kvalitetu hrane.

NAŠA POVIJEST

Cromaris danas

Cromaris je vodeća tvrtka u proizvodnji i preradi mediteranske ribe vrhunske kvalitete i šesta u svijetu u uzgoju brancina i orade, a ujedno i najbrže rastuća tvrtka u toj industriji.

Cromaris je danas na tržištu prepoznat kao predvodnik u kvaliteti kojoj uz povjerenje potrošača, ponajviše svjedoče i brojni certifikati, ali i svakodnevne provjere putem sustava strogih kontrola procesa i proizvoda.

“Naš je cilj dugoročno rastuće, profitabilno, održivo i istaknuto poduzeće u okviru Adris grupe.”

VRIJEDNOSTI

Vrhunski okus i nutritivna vrijednost
(koristi omega-3 masnih kiselina, visoki
udio proteina, vitamina D i fosfora)

Certificirana vrhunska kvaliteta i sigurnost
hrane (BRC, IFS, ISO, GlobalG.A.P.)

Certificirana održiva i odgovorna
akvakultura (ASC, FOS, GlobalG.A.P.)

Certificirana organska proizvodnja
(EU Organic Farming, Bio Suisse,
Naturland, AB, Bio-Siegel)

Predvodnik u svježini

Širok asortiman (neočišćena i očišćena
riba, fileti, MAP, "skin", deli, bio)

Vertikalna integracija

POLITIKE

Politika kvalitete, sigurnosti hrane,
zaštite okoliša i društvene odgovornosti

Politika kvalitete riblje hrane

Politika antidiskriminacije

NAŠA JE VIZIJA

biti vodeća tvrtka
u proizvodnji i preradi
mediteranske ribe
prepoznata po svježini,
održivoj proizvodnji i
vrhunskoj kvaliteti
– cilj 18.000+ tona
ekvivalenta cijele ribe

NAŠA JE MISIJA

razvijati
kulturu zdrave i
uravnotežene prehrane
te konzumaciju
morskih plodova

Ključni podaci

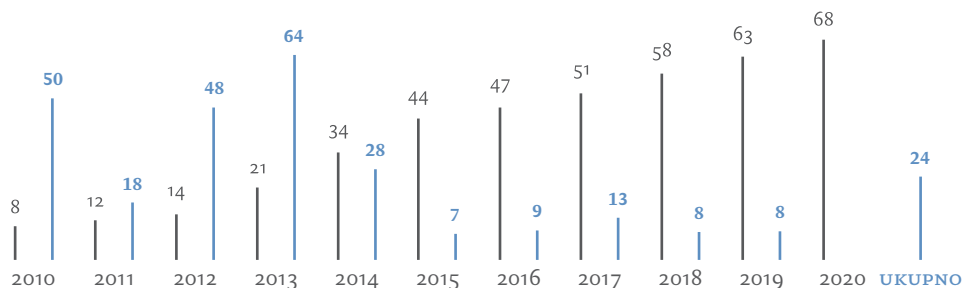
Do 2020. godine Cromaris je uložio više od 78 milijuna EUR u tehnologiju za uzgoj, proizvodnju i preradu. Ulaganja će se nastaviti

s intencijom postizanja najviše razine industrijske učinkovitosti i razvoja održive akvakulture uz sustavnu brigu o okolišu.

PRIHODI OD PRODAJE (2020.):

68 MIL. EUR

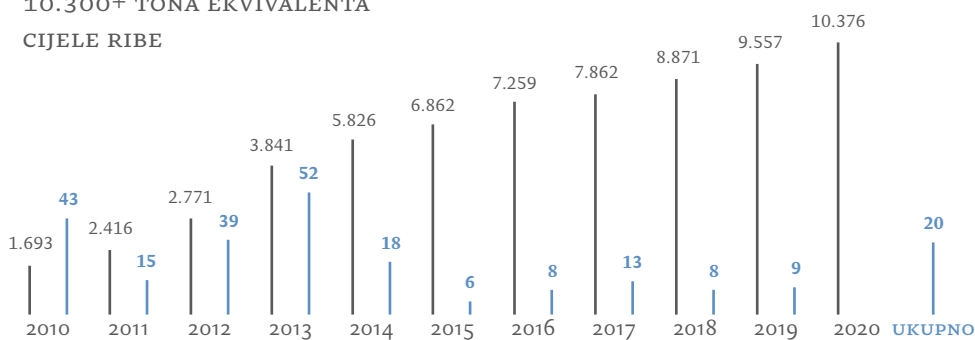
| prihodi u MIL. EUR | rast %

OBUJAM PRODAJE (2020.):

10.300+ TONA EKVIVALENTA
CIJELE RIBE

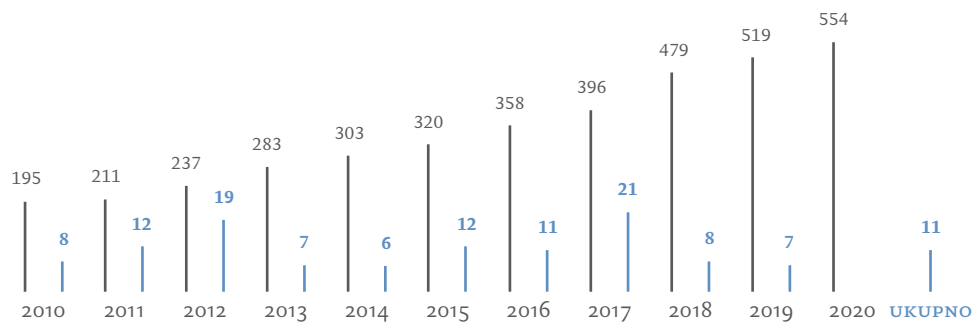
| obujam prodaje | rast %

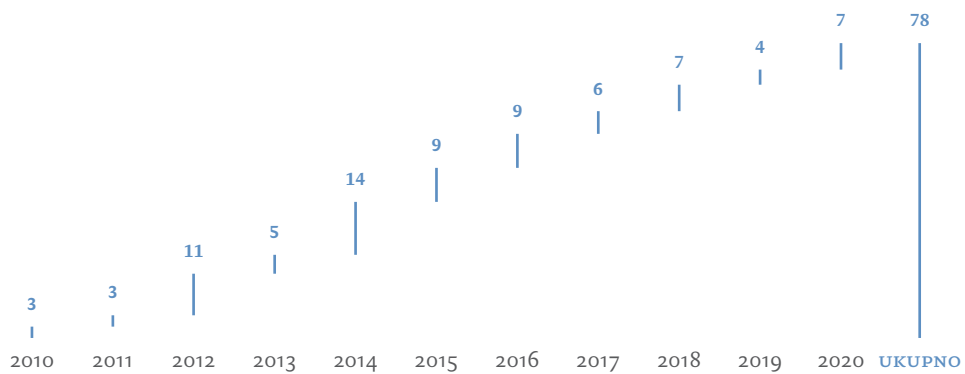
BROJ ZAPOSLENIKA
(31. PROSINCA 2020.)

| broj zaposlenika | rast %

DUGOROČNA ULAGANJA U MIL. EUR

| ulaganja u MIL. EUR

Organizacija

Sjedište tvrtke nalazi se u Zadru kao i pogon za preradu ribe. Od šest uzgajališta, jedno je smješteno u Istri (Budava), a pet u zadarskom akvatoriju, srednji Jadran (Lamjana, Košara, Velo žalo, Žman i Kudica).

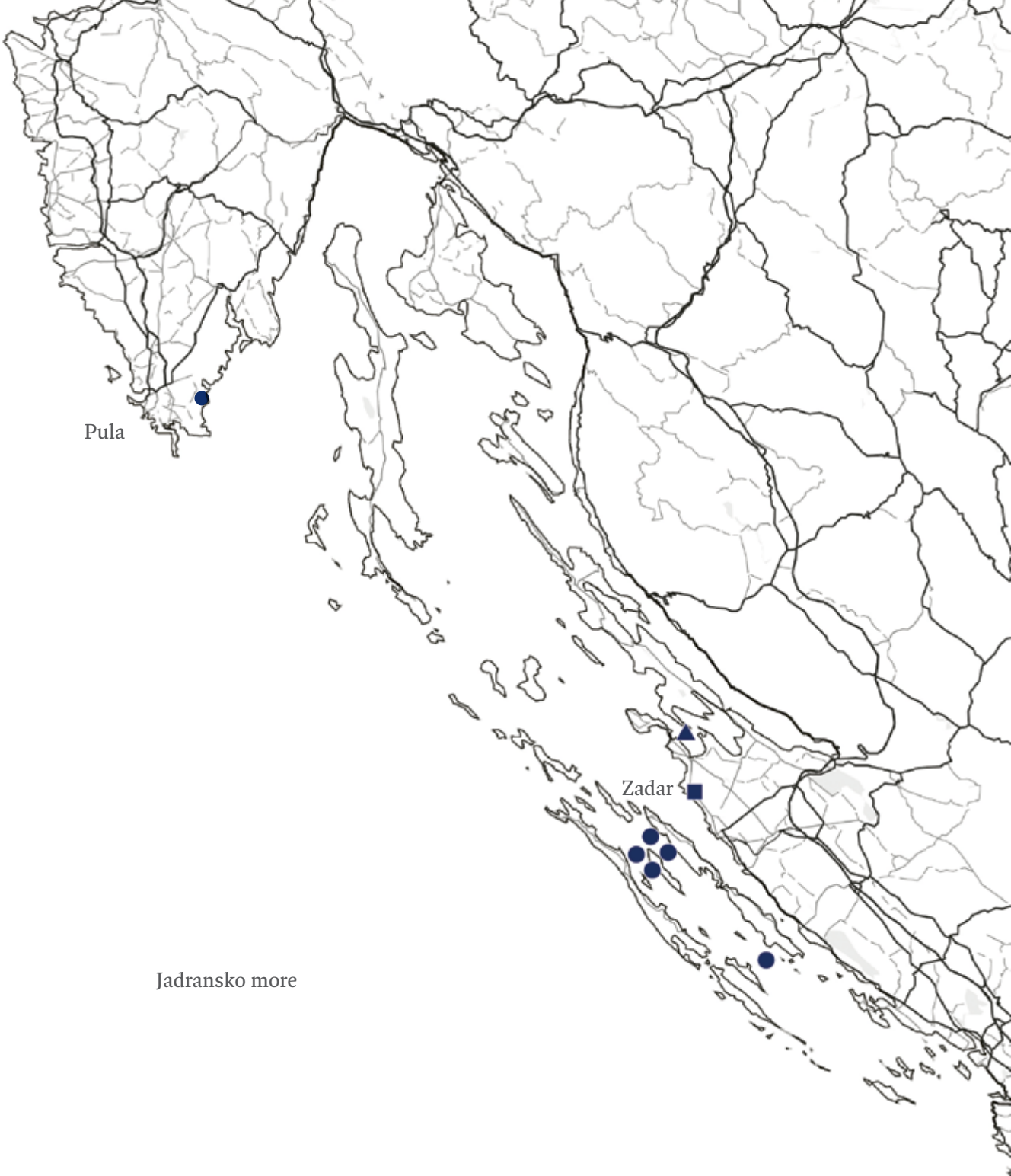
Sve su lokacije uzgajališta odabrane zbog iznimno čistog mora i netaknute prirode, daleko od bilo kakvih mogućih onečišćivača, ali i zbog prostornih planova Zadarske i Istarske županije, prema kojima su gore navedene pozicije ocijenjene kao prikladne za uzgoj bijele ribe.

Na mjestu starog mrjestilišta u Ninu iz 1981. godine otvoren je 2015. jedan od najsuvremenijih pogona u Europi za mrijest mediteranske ribe vrhunske kvalitete.

Lokacije tvrtke

- ▲ 1 mrjestilište u Ninu
- 1 centar za preradu i logistiku
- 6 uzgajališta

Pula

Zadar

Jadransko more

Lokacije uzgajališta

KOŠARA

KAPACITET: 2 400 t

Naše uzgajalište smješteno je na otočiću KOŠARA, jugozapadno od otoka Pašmana. U blizini uzgajališta nalazi se svjetski poznat Nacionalni park Kornati.

**KUDICA - ORGANSKO
UZGAJALIŠTE**
KAPACITET: 700 t

UZGAJALIŠTE KUDICA smješteno je uz skupinu otočića koji okružuju otok Iž. Ima certifikate EU-a za ekološku proizvodnju: Organic Farming, Naturland i Bio Suisse.

ŽMAN

KAPACITET: 3 000 t

UZGAJALIŠTE ŽMAN nalazi se uz nenase-
ljeni dio Dugog otoka, između mjesta Luka
i Žman.

VELO ŽALO

KAPACITET: 1 101 t

UZGAJALIŠTE VELO ŽALO smješteno je na jednom od najljepših otoka Mediterana, Dugom otoku, u uvali Velo žalo.

LAMJANA

KAPACITET: 2 270 t

Ovo je uzgajalište smješteno u blizini uvale LAMJANA na otoku Ugljanu. Uz komercijalnu proizvodnju, uzgajalište također ima eksperimentalnu platformu za pokuse s ribljim hranama te novim vrstama. Zbog svojeg najdužeg iskustva, ovo najstarije uzgajalište odabrano je za različita ispitivanja sektora istraživanja i razvoja.

BUDAVA

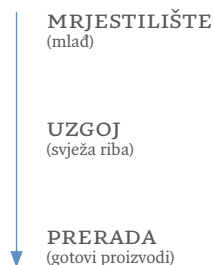
KAPACITET: 1 100 t

UZGAJALIŠTE BUDAVA smješteno je na istarskom poluotoku, u jednoj od najljepših uvala toga kraja, Budavi. Zanimljivo je da je dugo godina bila pod zaštitom vojske, zbog čega je priroda u uvali i oko uvale u potpunosti netaknuta.

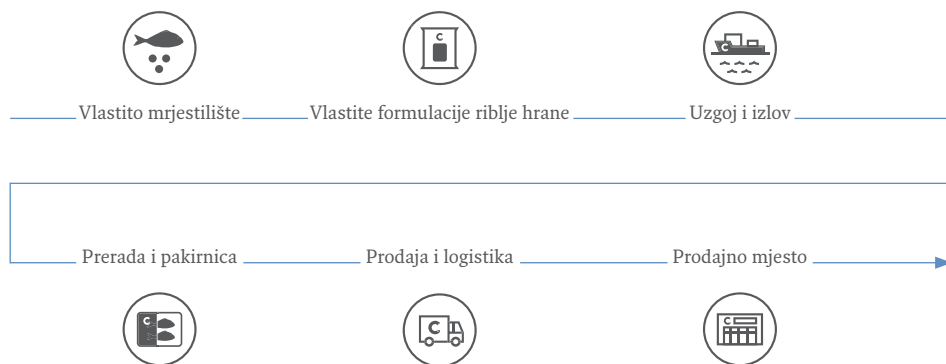

Vertikalna integracija

Ponosimo se vertikalnom integracijom lanca stvaranja vrijednosti, te time dodatno jamčimo svježinu, sigurnost hrane, vrhunsku kvalitetu i održivost – od vlastite formulacije riblje hrane, mrjestilišta, uzgajališta i prerađe do prodajnog mjesta.

OD MORA DO STOLA

Cromaris

SVJEŽA
HAMA
filet

Ova riba je diplomirala kvalitetu

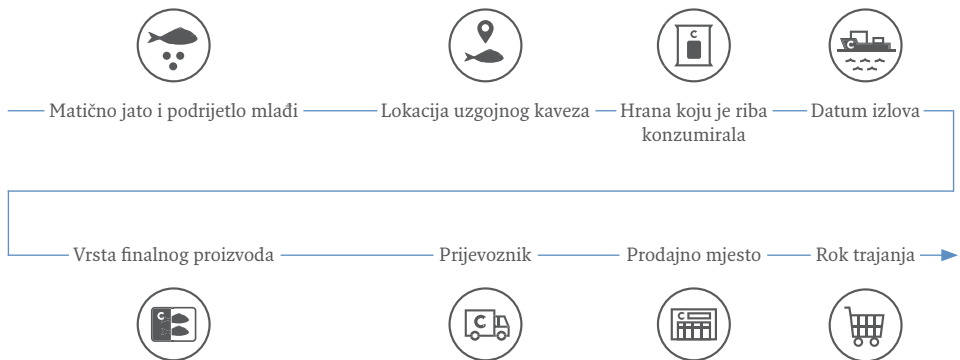
Sljedivost

Kvalitetu naših poslovnih procesa potvrđuju brojni certifikati, kao i cjelovita sljedivost u realnom vremenu (SAP), od matičnog jata, preko ikre, mlađi i konzumne ribe, pa sve do potrošača.

LOT broj na gotovim proizvodima omogućava nam da uđemo u trag cjelokupnom procesu uzgoja od mrijesta, lokacije uzgojnog kaveza, hrane koju je konzumirala riba, temperaturnog režima od izlova do isporuke, kao i drugih ključnih parametara.

PUNA SLJEDIVOST

Informacije dostupne putem LOT broja

C
cromaris

ova
riba je
diplomirala
kvalitetu

SVJEŽI
BRANCIN
filet

Portfelj proizvoda

Osnova naše ponude autohtone su vrste najkvalitetnije mediteranske ribe: orade, brancina i hame. Uz cijelu neočišćenu ribu naš asortiman proizvoda uključuje i očišćenu ribu te filete koji zdravu prehranu čine jednostavnijom, ukusnijom i praktičnijom. Svi

naši proizvodi odlikuju se vrhunskom svježinom i kvalitetom i ne sadrže konzervanse ili GMO sastojke. Cromaris je dobitnik nagrade Superior Taste Award 2020. za sva tri svoja prijavljena proizvoda: brancina, oradu i hamu.

SVJEŽI PROIZVODI:
NEPAKIRANI I PAKIRANI

Cromaris hama

Cromaris orada

Cromaris brancin

Pakirani, svježi,
očišćeni brancin

Pakirana, svježa,
očišćena orada

Pakirana, svježa,
očišćena orada

Pakirani, svježi,
očišćeni brancin
i orada

“Skin” fileti
brancina

“Skin” fileti orade

“Skin” fileti hame

“Skin” odresci hame

DELIKATESNI PROIZVODI

Dimljeni fileti
Cromaris brancina

Dimljeni fileti
Cromaris orade

Dimljeni fileti
Cromaris hame

Marinirani fileti
Cromaris brancina
i orade

CROMARIS ORGANIC

Pakirani, svježi,
očišćeni Bio brancin

Pakirana, svježa,
očišćena Bio orada

Cromaris Bio
orada

Cromaris Bio
brancin

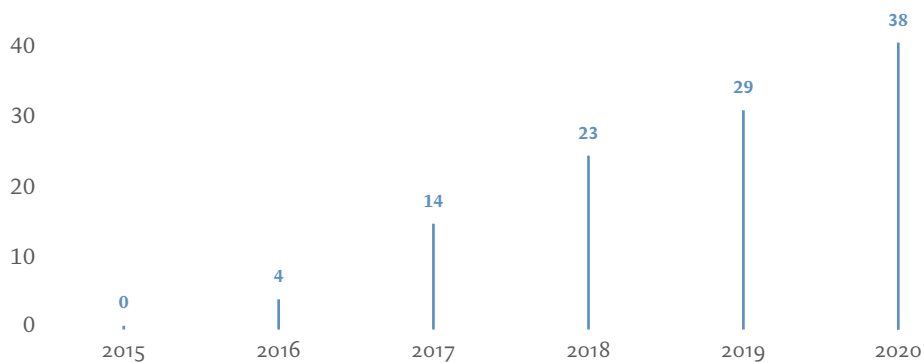
SLJEDEĆI POKRETAČI POSPJEŠUJU NAPREDAK NAŠE PROIZVODNJE:

- Tržišna potražnja
- Potrebe potrošača
- Inovacija
- Stručnost
- Iskustvo
- Briga za očuvanje okoliša
- Sigurni, zadovoljni i kompetentni zaposlenici
- Pozitivan utjecaj na lokalne zajednice
- Konkurentska prednost
- Dobit

Od 2015. godine zabilježen je nagli porast izlova od ukupno **38 %** u usporedbi s prethodnih 5 godina. Unatoč tome, nikad ne prestajemo težiti k višem.

POVEĆANJE IZLOVA (RAZDOBLJE OD 2015. DO 2020.)

↑ povećanje u odnosu na 2015., u %

cromaris

*Deliziosa
Affumicata
Deliziosa
Sumè*

Branzino
Bar
*Dicentrarchus
labrax*

PIEZZO
AFFUMICATO A CALORE
ELETTO
PRONTO AL CONSUMO

100g

PRONTO AL CONSUMO
SALTY & LA "COMBINAZIONE"

Diversifikacija tvrtke Cromaris – naše vrste

Jedan od razloga uzgoja **novih vrsta** jest smanjenje prekomjernog izlova. Diversifikacija uzgajanih vrsta koje se love neodrživo smanjuje pritisak na divlju populaciju. Nove vrste nude rješenje za prilagodbu klimatskim promjenama, pristup novim tržištima, ispunjavanje zahtjeva kupaca i iskorištavanje tržišnog potencijala.

Različitost, inovativnost i upornost doveli su do toga da izgradimo tvrtku kakva smo danas, koja uspješno uzgaja razne autohtone mediteranske vrste.

Cromaris razvija posebne vrste riblje hrane i redovito ispituje nove formulacije za sve uzgajane vrste kako bi pozitivno utjecao na dobrobit ribe i ispunio prehrambene potrebe ribe.

Cilj je projekta **EU DIVERSIFY**, pokrenutog u prosincu 2013., proširiti europsku industriju akvakulture diversifikacijom proizvodnje i uvođenjem novih/emergentnih vrsta s važnim prednostima. U projektu je

utvrđeno šest novih vrsta s velikim potencijalom za širenje industrije akvakulture EU-a, od kojih su dvije brzorastuće morske vrste: **hama** (*Argyrosomus regius*) i **gof** (*Seriola dumerili*).

Cromaris uspješno uzgaja hamu (*Argyrosomus regius*) od 2010. godine. Uz brancina i oradu, Cromaris je ovu izvornu jadransku bijelu ribu predstavio na tržištu 2011. godine.

U Europi je gof (*Seriola dumerili*) pokazao najperspektivnije tržišne mogućnosti zbog svoje veličine, brzine rasta, potencijala za preradu i vrhunskog okusa.

U 2019. godini Cromaris je donio stratešku odluku da započnu uzgajati i vrste *Seriola dumerili* (gof) i *Dentex dentex* (zubatac).

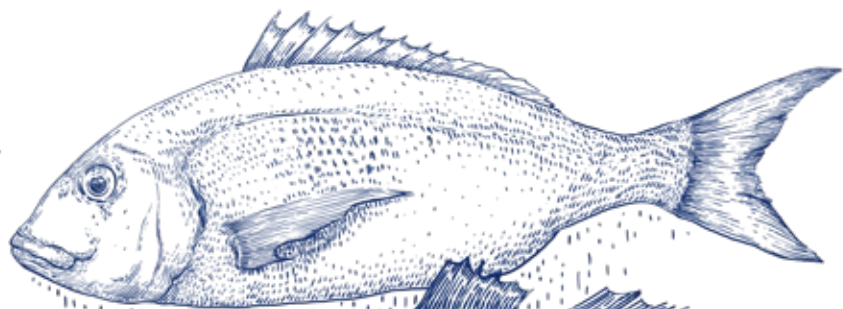

*S ponosom predstavljamo vrste
koje uzgaja tvrtka Cromaris:
brancina, oradu, hamu, gofa
i zubatca.*

brancin

subatac

hama

gaf

orada

Utjecaj bolesti COVID-19 – Cromaris 2020.

Pandemija bolesti COVID-19 donijela je brze i neočekivane promjene u naš život. Značajno utječe na naše poslovanje, kao i na globalnu ekonomiju.

U svim sektorima industrije, tvrtke, uključujući Cromaris, djeluju sada kako bi zaštitile i svoje zaposlenike i kupce. Promijenilo se i ponašanje kupaca, pa se Cromaris na odgovarajući način morao prilagoditi tome.

Kriza uzrokovana koronavirusom snažno je utjecala na situaciju na tržištu u 2020. godini.

Na samim počecima pandemije, **Cromaris je osnovao tim za odgovor na krizne situacije**, kako bi dao smjernice i riješio svakodnevne situacije vezane prije svega za sigurnost svojih zaposlenika te za prijevoz ribe i sirovina.

Cromaris je uspješno razvio planove upravljanja incidentima i različitim scenarijima specifičnim za trenutačnu krizu.

Predloženim mjerama osigurava se kontinuitet i likvidnost poslovanja, ali njihove vrste i intenzitet ovisit će prije svega o težini i trajanju krize povezane s bolešću COVID-19.

Cromaris organizira proizvodnju i provodi mjere zaštite sukladno s mjerama koje su donesene (i neprestano se unapređuju) na razini Republike Hrvatske:

- Rad od kuće (tamo gdje je to primjenjivo zbog prirode posla)
- Provjere temperature zaposlenika na ulazu
- Rad u smjenama (kako bi se smanjio kontakt među zaposlenicima)
- Davanje maski za višekratnu upotrebu svim zaposlenicima
- Posebne prijevozne linije za zaposlenike koji putuju iz prigradskih područja.

Unatoč neprilikama u kojima se svi nalazimo i pandemijskoj krizi, Cromaris je uspio održati kontinuitet poslovanja bez ugrožavanja zdravlja radnika i održati normalan tijek proizvodnje.

U pogonu za preradu tvrtke Cromaris 15. prosinca 2020. provedeno je prvo ciljano testiranje na COVID-antigen za radnike zadužene za preradu, sortiranje, održavanje i skladištenje. Unatoč preventivnim mjerama, navedeni zaposlenici svrstani su u rizičnu skupinu zbog nemogućnosti rada od kuće, bliskog kontakta koji je potreban zbog prirode njihova posla te broja zaposlenika po smjeni u radnom području.

Većina ljudi ostala je kod kuće, imala je više vremena za samostalno kuhanje i nastojeći kupovati lokalne proizvode, okrenula se internetskoj kupovini. Neki ekonomisti vjeruju da će se taj trend nastaviti i nakon završetka ove borbe protiv koronavirusa, ali također sugeriraju da će potrošači kupovati više zapakiranih proizvoda iz razloga povezanih prvenstveno sa sigurnošću hrane. Kako bi pratio potrebe potrošača i učinio Cromaris ribu dostupnijom potrošačima, Cromaris je počeo prodavati svoje proizvode putem

interneta čineći ih dostupnima putem aplikacija Glovo i GoGreen. MAP i “skin” pakirani proizvodi tvrtke Cromaris te delikatesni asortiman omogućavaju potrošačima da uživaju u sigurnim, visoko nutritivnim vrijednostima i proizvodima vrhunske kvalitete.

Unatoč neizvjesnosti glede trajanja “novog normalnog” i načina rada koji su se svugdje nepovratno promijenili, Cromaris se uspio spremno prilagoditi novonastaloj globalnoj situaciji.

cromaris

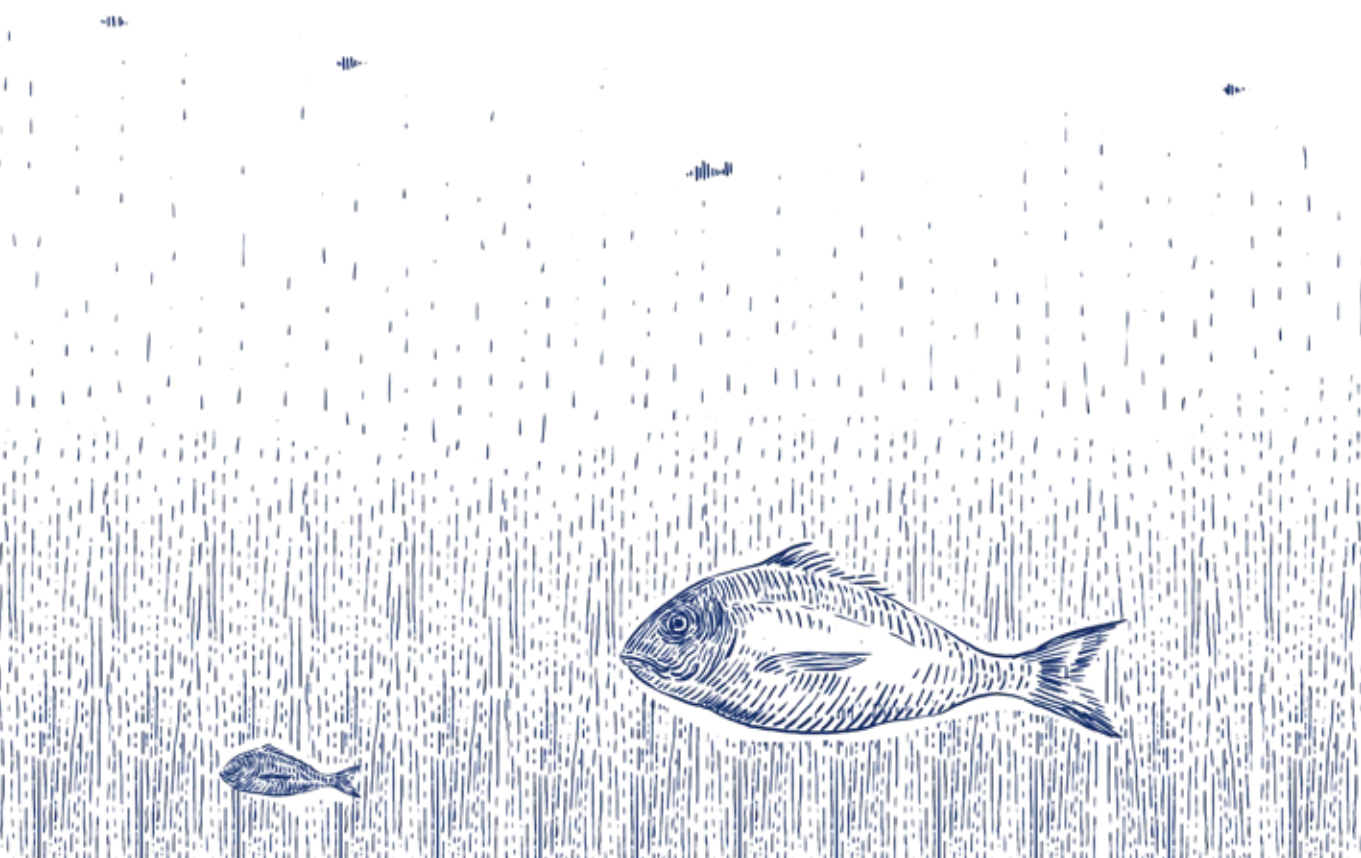
Ova
riba je
Alfa i
Omega
Vašeg
Zdravlja

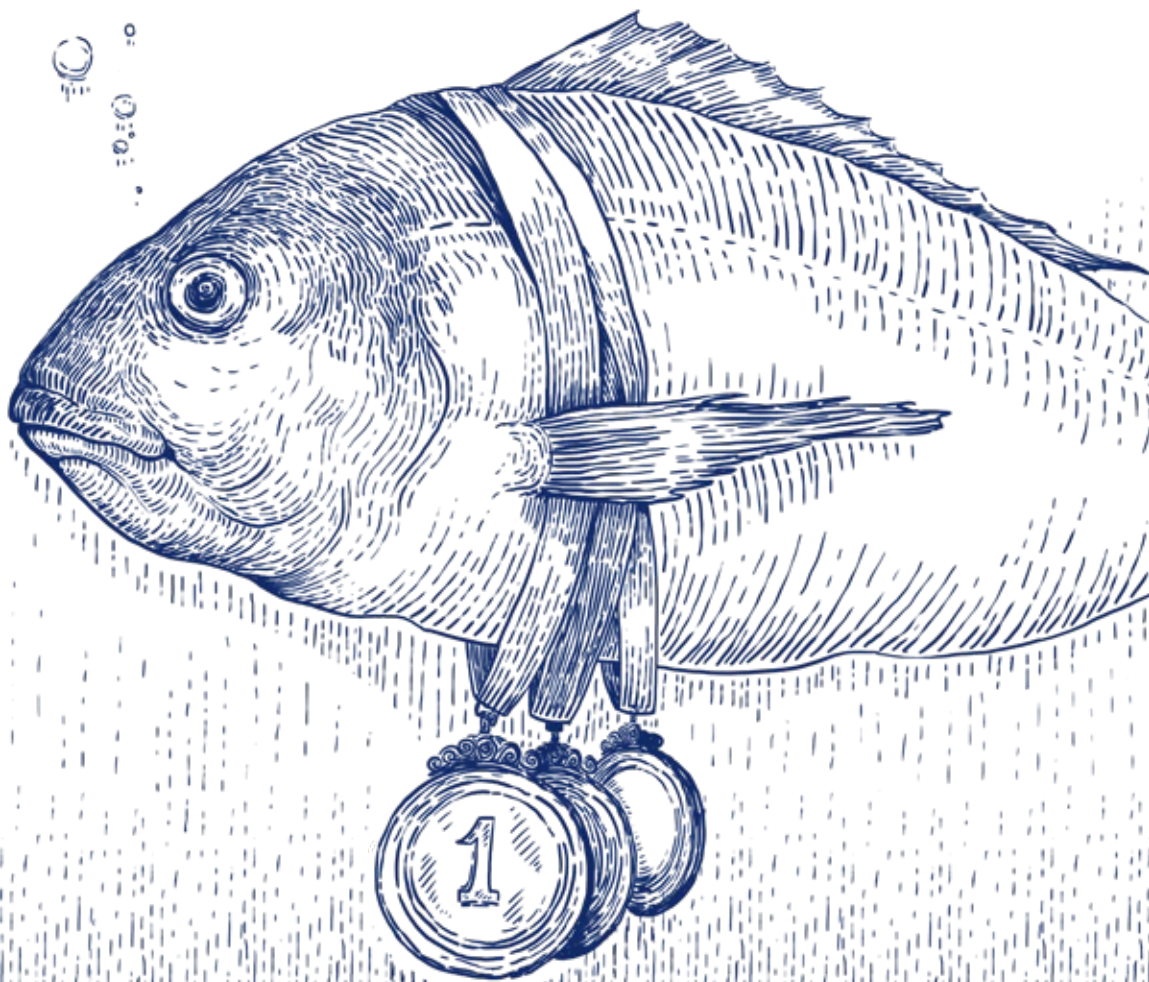
SVJEŽA
ORADA
filet

100 % prolaznost tijekom revizija

14 certifikata

Biti ili ne biti: odgovor je...održivost

Naše poslovanje mora biti isplativo i održivo, donositi dobit i djelovati u skladu s prirodom.

Europska unija podupire gospodarski razvoj država članica EU-a. Jedan od fondova EU-a, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF, 2014. – 2020.), bio je posebno orijentiran na obalu, more, ribolov i poljoprivredne aktivnosti EU-a. EMFF ima šest glavnih prioriteta koji uključuju i održivu akvakulturu: učiniti sektor uspješnijim i konkurentnijim usredotočujući se na kvalitetu, zdravlje i sigurnost zajedno s ekološkom proizvodnjom, te pružiti potrošačima visokokvalitetne, visokohranjive i pouzdane proizvode. To su isti ciljevi koje Cromaris nastoji postići. Stoga se Cromaris uspješno prijavio za nekoliko mjera koje financira EU-ov Fond za pomorstvo i ribarstvo.

Da bismo postigli navedene ciljeve, moramo uzeti u obzir sljedeće:

- društvenu održivost,
- održivu prehranu,
- pristup kružnom gospodarstvu,
- okolišnu obnovu,
- ekonomsku održivost.

U skladu s odgovornom brigom o akvakulturi i okolišu, svoju proizvodnju temeljimo na načelima održivog razvoja, redovito pratimo utjecaj na okoliš i savjesno upravljamo svim vrstama otpada.

Usmjerenost na ekologiju

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA UN-A (SDG)

Naša posvećenost održivosti čvrsto je ugrađena u naše korporativne vrijednosti. Ravnoteža između gospodarskog uspjeha, zaštite okoliša i društvene odgovornosti sastavni je dio naše korporativne kulture već desetljećima. Usredotočenost na održivost stalno se razvijala. Cromaris podržava provedbu **17 ciljeva održivog razvoja (SDGs)** koje su donijele 193 države članice Ujedinjenih naroda u rujnu 2015. godine. Ciljevi održivog razvoja UN-a uključuju 17 globalnih ciljeva za društveni, ekološki i gospodarski napredak između 2015. i 2030. godine. Ciljevima se nastoje riješiti najveći izazovi i mogućnosti s kojima se društvo danas suočava.

Sektor akvakulture može mnogo doprinijeti osiguravanju svih ciljeva održivog razvoja, ali osobito cilja održivog razvoja br. 14: očuvanje vodenog svijeta – očuvati i održivo upotrebljavati oceane, mora i morske resurse za održivi razvoj, jer ribu uzgajamo u morskom okolišu. Kao glavni igrač na polju

akvakulture i prehrane, Cromaris utječe na mnoge od 17 ciljeva održivog razvoja :

br. 2: svijet bez gladi, br. 5: rodnu ravnopravnost, br. 8: dostojanstven rad i gospodarski rast, br.12: odgovornu potrošnju i proizvodnju te br. 13: odgovor na klimatske promjene.

Cromaris se ekološkim pitanjima bavio u svojim nefinancijskim izvješćima od 2017. godine. Izvješća se podnose Adris grupi na godišnjoj osnovi. Cromaris je 2021. godine objavio svoje prvo samostalno izvješće o održivosti.

Izvješće o održivosti prati naš tekući napredak i postavlja ciljeve za narednu godinu. Naša je odgovornost biti transparentni u pogledu utjecaja koje imamo na lokalne zajednice, gospodarstvo i okoliš.

Izvještajno razdoblje bila je financijska godina 2020. Završni datum za sve podatke i činjenice bio je 31. prosinca 2020. Izvješće predstavlja rezultate i poboljšanja ostvarena u prethodnoj godini te ističe glavni smjer našeg budućeg razvoja proizvodnje, postavljajući ciljeve za 2021. godinu.

Ciljevi za 2020. godinu

Izvješće o održivosti Cromarisa prvo je takve vrste, stoga naši ciljevi za 2020. godinu nisu javno objavljeni iako su uspostavljeni na korporativnoj razini.

Slijedi kratki pregled njihova ostvarenja, a teme sadržane u njemu obrađivat će se u izvješću.

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 13: ODGOVOR NA KLIMATSKE PROMJENE

PREGLED

Poduzimanje hitnih mjera radi borbe protiv klimatskih promjena i njihova utjecaja. Emisije stakleničkih plinova veće su više od 50 % u odnosu na 1990. godinu.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2020. GODINU

Obaviti procjenu potrošnje energije i praćenje emisija stakleničkih plinova u tvrtki Cromaris: uvesti praćenje emisija stakleničkih plinova, odrediti početnu mjernu vrijednost i baznu godinu te nastaviti kontinuirano praćenje emisija stakleničkih plinova u nadolazećim godinama.

PROCJENA

Energetski institut Hrvoje Požar i Fakultet strojarstva i brodogradnje imenovani su 2020. godine za prvu procjenu potrošnje energije i praćenje emisija stakleničkih plinova u tvrtki Cromaris prema Protokolu o stakleničkim plinovima, ISO 14064-1:2018, te su razvili strategiju za smanjenje stakleničkih plinova.

STATUS

Vidjeti više na stranicama 76.-84.

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 14: OČUVANJE VODENOG SVIJETA

PREGLED

Zaštita mora i oceana eliminiranjem onečišćenja i prekomjernog izlova te neposredno započinjanje odgovornog upravljanja i zaštite cjelokupnog morskog života diljem svijeta.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2020. GODINU

Zadržati proizvodnju bez antibiotika u 2020. godini za cijeli proizvodni ciklus orade, brancina i hame kako bi se pridružila globalnom trendu smanjenja upotrebe antibiotika kao preventivne mjere.

PROJCENA

Cromaris je nositelj tehničke specifikacije Antibiotic Free prema STP-80 od 2019. godine. Njegova dobra proizvodna praksa potvrđena je i 2020. godine s o upotrijebljenih jedinica antibiotika. Analizama svježe ribe i riblje hrane koje su proveli akreditirani laboratoriji, potvrđena je odsutnost antibiotika.

STATUS

Vidjeti više na stranici 90.

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 8: DOSTOJANSTVEN RAD I GOSPODARSKI RAST

PREGLED

Promicati održiv i uključiv gospodarski rast.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2020. GODINU

Dobiti najstroži organski certifikat Bio Suisse.

PROJCENA

Cromaris je 4. lipnja 2020. godine dobio certifikat Bio Suisse, što je dovelo do lakšeg širenja na švicarskom tržištu.

STATUS

Vidjeti više na stranici 72.

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 5: RODNA RAVNOPRAVNOST

PREGLED

Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2020. GODINU

Imati relevantnu zastupljenost žena na svim razinama upravljanja.

PROCJENA

Cromaris nastavlja poboljšavati trend s 21,6 % žena zaposlenih u 2015. godini na 32,5 % u 2020. godini. Na najvišim rukovodećim položajima u tvrtki Cromaris jesu žene, što iznosi 25 %. Broj žena na srednjim i višim rukovodećim položajima povećao se prošle godine za 5 % i dosegao 43 %.

STATUS

Vidjeti više na stranicama 116.-117.

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 15: OČUVANJE ŽIVOTA NA KOPNU

PREGLED

Promicati provedbu održivog gospodarenja svim vrstama šuma, zaustaviti krčenje šuma, obnoviti uništene šume i značajno povećati pošumljavanje i ponovno pošumljavanje na globalnoj razini.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2020. GODINU

Odabrati samo dobavljače kartona za buduću suradnju koje je certificirao FSC (Forest Stewardship Council), za svu Cromaris kartonsku ambalažu.

PROCJENA

100 % naših dobavljača kartonske ambalaže u 2020. godini certificirani su prema FSC normi.

STATUS

Vidjeti više na stranicama 106.-107.

Program certificiranja tvrtke Cromaris

Cromaris je svoje putovanje k održivosti započeo s certifikatom ISO 14001 (Sustav upravljanja okolišem) 2011. godine. Istraživanje održivosti i pitanja društvene odgovornosti bez ugrožavanja sigurnosti hrane nastavljeno je uvođenjem certifikata GlobalGAP, GRASP i Friend of the Sea 2015. godine.

GRASP predstavlja GlobalGAP procjenu rizika u socijalnoj praksi kako bi se procijenile socijalne prakse na uzgajalištu, baveći se specifičnim aspektima zdravlja, sigurnosti i dobrobiti radnika.

S druge strane, GlobalGAP i Friend of the Sea usmjereni su na biološku raznolikost, dobrobit životinja i zaštitu vodenih resursa promicanjem održivih praksi. Osjetljivost tvrtke Cromaris na pitanja zaštite okoliša odrazila se u njezinim poslovnim procesima koji su, zajedno s njezinim poslovanjem i razvojem, prilagođeni kako bi bili u skladu s ekološkim zahtjevima.

Važno je napomenuti da sva naša uzgajališta imaju iste certifikate i djeluju u skladu sa standardima, kako bi udovoljavala potrebama kupaca.

Organsko uzgajalište Kudica nagrađeno je dodatnim certifikatima EU-a za ekološki uzgoj, Naturland i Bio Suisse.

Što se tiče sigurnosti hrane i IFS norme za hranu, svake godine poboljšavamo revizijski rezultat. U 2020. godini ostvarili smo najvišu ocjenu: **98,49 %**. Sustav ocjenjivanja IFS-a pokazuje kako ocijenjeno poduzeće može dodatno poboljšati svoja postignuća kako bi doseglo sljedeću razinu upravljanja sigurnošću proizvoda i osiguranjem kvalitete. U 2021. godini slijede i nenajavljene revizije IFS-a.

14 CERIFICATA
Potvrđivanje kvalitete,
sigurnosti hrane, održivosti,
dobrobiti životinja i društvene
odgovornosti.

REZULTATI IFS NORME ZA SIGURNOST HRANE
2015. - 2020.

YEAR	%VALUE
2015.	89,38 %
2016.	94,40 %
2017.	96,08 %
2018.	97,31 %
2019.	97,81 %
2020.	98,49 %

Certifikati održive i ekološke akvakulture

ISO 14001:2015

ISO 14001:2015 utvrđuje zahtjeve za sustav upravljanja okolišem koji organizacija može upotrebljavati za poboljšanje svoje ekološke učinkovitosti.

STATUS

U 2011. godini sve su lokacije tvrtke Cromaris certificirane prema normi ISO 14001.

ASC

Aquaculture Stewardship Council (ASC) neovisna je međunarodna neprofitna organizacija koju je osnovao WWF radi uspostave programa certificiranja i označavanja za odgovornu akvakulturu.

STATUS

U 2019. godini sve su lokacije tvrtke Cromaris certificirane prema ASC normi za brancina, oradu i hamu.

GLOBAL G.A.P. + GRASP

Globalna dobra poljoprivredna praksa (GLOBAL G.A.P.) norma je i za poljoprivredu i za akvakulturu. Norma obuhvaća sigurnost hrane, dobrobit životinja, održivost i sljedivost. GRASP se fokusira na društvenu odgovornost, zdravlje i sigurnost radnika.

STATUS

Od 2015. godine Cromaris je ponosni nositelj navedenog certifikata, za sve lokacije tvrtke Cromaris.

FRIEND OF THE SEA

Certifikacijska norma za održive morske plodove, ribarstvo i akvakulturu, za proizvode i usluge koji poštuju i štite morski okoliš.

STATUS

Sva uzgajališta tvrtke Cromaris imaju certifikat FoS od 2015. godine.

BEZ UPOTREBE ANTIBIOTIKA PREMA SPECIFIKACIJI STP-80

Tehnička specifikacija proizvoda za kontrolu životinjskog lanca kako bi se zajamčilo odsustvo upotrebe antibiotika.

STATUS

U 2019. godini Cromaris je prvi put dobio tehničku specifikaciju. U 2020. godini potvrđeno je da nisu upotrebljavani antibiotici u uzgoju brancina, orade i hame, tijekom revizije ponovne certifikacije.

EKOLOŠKI UZGOJ U EU-U

Politika, pravila, ekološki zahtjevi, podrška i kriteriji za organsku poljoprivredu na razini EU-a.

STATUS

Od 2012. godine organska uzgajališta tvrtke Cromaris, mrjestilište i prerada certificirani su u skladu s propisima EU-a o ekološkom uzgoju.

NATURLAND

Jedno od glavnih međunarodnih udruženja za organsku poljoprivredu u svijetu, koje dokazuje da organska, društvena i odgovorna gospodarska aktivnost mogu uspjevati samo u međunarodnoj suradnji.

STATUS

U 2012. godini Cromaris je dobio i certifikat Naturland.

BIO SUISSE

Bio Suisse je organizacija iz privatnog sektora, udruženje švicarskih ekoloških uzgajivača, koja podržava stroge ekološke zahtjeve.

STATUS

Od 2020. godine Cromaris je ponosni nositelj certifikata Bio Suisse za organsko uzgajalište Kudica.

2011.
2012.
2013.
2014.
2015.
2018.
2019.
2020.

ISO 9001, ISO 22000, ISO 14001, Kosher
EU ORGANIC, NATURLAND
FSSC 22000
IFS
Global G.A.P., GRASP, Friend of the Sea
BRC Globalni standard za sigurnost hrane
Antibiotic Free prema STP-80, ASC
Bio Suisse Organic

Aquaculture Stewardship Council (ASC) – uvođenje promjena

U 2018. godini kada je lansirana prva verzija ASC norme za brancina, oradu i hamu, postavljeni su strogi zahtjevi za odgovornu akvakulturu koji potiču proizvođače morskih plodova da smanje ključne ekološke i socijalne utjecaje akvakulture. Stručnjaci iz tvrtke Cromaris sudjelovali su u razvoju spomenute ASC norme.

Čim je uvedena nova ASC norma i čim su se uzgajališta mogla revidirati u skladu s njome, Cromaris se prijavio za početnu reviziju. Naime, kad je ASC norma objavljena, Cromaris je već imao preduvjete potrebne za dobivanje certifikata.

Nastojimo biti najodrživiji proizvođač ribe. U rujnu 2019. Cromaris je postao jedina tvrtka u industriji koja je za sva

svoja uzgajališta i komercijalne vrste dobila ASC certifikat. Cromaris je za pogon prerade u Gaženici dobio certifikat ASC Chain of Custody (CoC).

U veljači 2020. godine Cromaris je ažurirao svoju postojeću politiku na **Politiku kvalitete, sigurnosti hrane, zaštite okoliša i društvene odgovornosti** te u skladu s tim unaprijedio misiju i viziju tvrtke. U prošlosti su ciljevi tvrtke Cromaris bili više usmjereni na organizaciju tvrtke, sigurnost hrane i kvalitetu proizvoda, ali sada je naglasak prebačen na održivost i okoliš.

Certificiranje Bio Suisse

Dobivanje najstrožeg organskog certifikata bio je jedan od ciljeva koje je trebalo ispuniti u 2020. godini. U mnogim područjima primijenjene smjernice Bio Suisse norme nadilaze su zakonske zahtjeve za organske proizvode.

- Holistički pristup – uzgajalište je isključivo organsko.
- Regionalno i klimatski prihvatljivo – proizvodi se u Švicarsku mogu prevoziti samo kopnom ili morem (zračni je prijevoz zabranjen).
- Visoka razina dobrobiti životinja.
- Upotreba sintetičkih antioksidansa (npr. etoksikvin, BHA, BHT itd.) izričito je zabranjena.
- Uzgojna gustoća određuje se u skladu s organskim propisima EU-a.

Međunarodni certifikat Bio Suisse AG (ICB) potvrdio je sukladnost s normom Bio Suisse na temelju provedene revizije i dokumentacije koju je dostavilo certifikacijsko tijelo Bioinspekt. **Cromaris je 4. lipnja 2020. godine dobio certifikat Bio Suisse.**

CILJ ZA 2020.

Uzgoj naše ribe u zdravom okolišu

Uzgoj u kavezima odvija se u morskom okolišu, dio je ekosustava, a **smanjenjem utjecaja na okoliš** osiguravamo provedbu poželjnih uzgojnih parametara.

Cromaris provodi mjerenja, biološke ronilačke preglede i godišnje praćenje kako bi pomno pratio stanje morskog okoliša, uključujući morski stupac i sediment.

Godine 2019. uvedena je godišnja kontrola biološke raznolikosti bentosa i njegovog statusa. Uzorci sedimenta uzimaju se tijekom vršne biomase i analiziraju u akreditiranom laboratoriju.

Emisije stakleničkih plinova (SP)

Klimatske promjene jedan su od najhitnijih izazova s kojima se društvo suočava. Emisije iz potrošnje fosilnih goriva remete prirodni sustav i povećavaju udio CO₂ u atmosferi brže nego što prirodni procesi to mogu podnijeti. Europska unija ima vodeću ulogu u globalnim nastojanjima da se ublaže klimatske promjene. Cilj je Pariškog sporazuma ograničiti globalno zatopljenje na manje od 2 Celzijeva stupnja uz obvezu smanjenja emisija stakleničkih plinova za najmanje 40 % do 2030. godine u odnosu na razinu iz 1990. godine. Europska komisija već je najavila da će se posvetiti provedbi novog europskog Zelenog plana s još ambicioznijim ciljevima (klimatska neutralnost do 2050. godine).

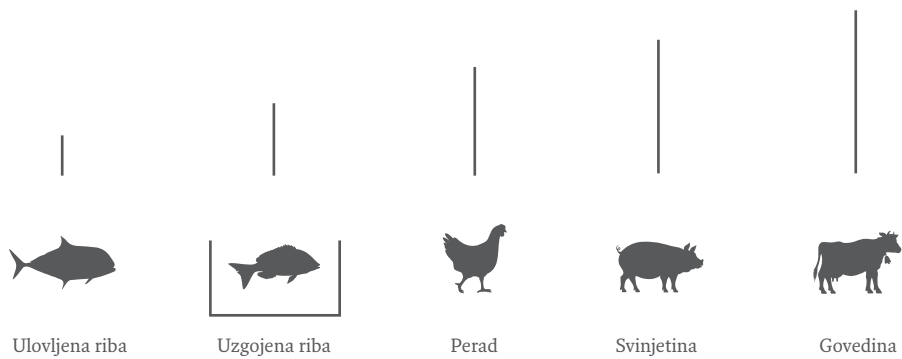
Prema Svjetskoj meteorološkoj organizaciji, 2016. godina bila je najtoplija godina otkako su se vršila mjerenja temperature. Prosječna globalna temperatura u 2019. godini bila je 1,1 °C iznad prosjeka temperatura u razdoblju 1850. – 1900., što je bila druga najtoplija zabilježena godina nakon 2016. godine.

Akvakultura je najučinkovitiji izvor životinjskog proteina s najnižom emisijom CO₂ po kg jestivih proizvoda. Stoga nudi održivu mogućnost za ublažavanje ogromnih količina emisija stakleničkih plinova koje stvara sektor za proizvodnju goveđeg mesa, istovremeno izbjegavajući prekomjerno iskorištavanje populacija morskih riba. Iako ribarstvo i akvakultura daju mali globalni doprinos emisiji stakleničkih plinova, odgovorni su za njihovo smanjenje, kao i u svim ostalim industrijama.

CILJ ZA 2020.

U usporedbi s ostalim životinjskim proteinima, poput govedine, svinjetine i peradi, uzgojene ribe i ulovljene divlje ribe imaju niži ugljični otisak.

Emisije stakleničkih plinova (SP)

Kako je opisano u jednom od ciljeva UN-a br. 14: **odgovor na klimatske promjene**, poduzimanje hitnih mjera u borbi protiv klimatskih promjena i njihova utjecaja presudno je, hitno i neizbježno. Emisije stakleničkih plinova veće su više od 50 % u odnosu na 1990. godinu.

Prvi korak k ostvarenju tog cilja bila je priprema **Izješća o energetskom pregledu za velike tvrtke**, pregleda potrošnje energije tvrtke Cromaris u 2018. godini.

Energetski institut Hrvoje Požar, u suradnji s Fakultetom strojarstva i brodogradnje, imenovan je 2020. godine za obavljanje procjene potrošnje energije i praćenje emisija stakleničkih plinova u tvrtki Cromaris d.d., po prvi put prema Protokolu o stakleničkim plinovima i normi ISO 14064-1:2018 te razvijanje strategije smanjenja stakleničkih plinova.

CILJ ZA 2020.

Prvo je uspostavljena organizacijska granica, a zatim i operativne granice, koje su uključivale izravne emisije iz Opsega 1 i neizravne emisije iz Opsega 2 prema Protokolu o stakleničkim plinovima, tj. Kategorija 1 i Kategorija 2 prema normi ISO 14064:2018.

Budući je plan uključiti opseg 3 (Kategorija 3) u naše izračune tj. emisije riblje hrane.

Morali smo započeti s praćenjem emisija stakleničkih plinova, što je uključivalo određivanje početne referentne vrijednosti i uspostavljanje bazne godine, kako bismo mogli pratiti promjene u budućnosti u usporedbi s razinom emisija iz bazne godine.

Izračuni emisija SP za 2020. godinu

U 2020. godini uzgajališta su najviše pridonijela emisijama stakleničkih plinova tvrtke Cromaris (42,5 %), zatim mrjesti-lište (36,8 %), logistika i prerada (11,5 %), cestovna vozila (8,9 %) te ribarnice (0,4 %).

EMISIJE TVRTKE CROMARIS U 2020. GODINI

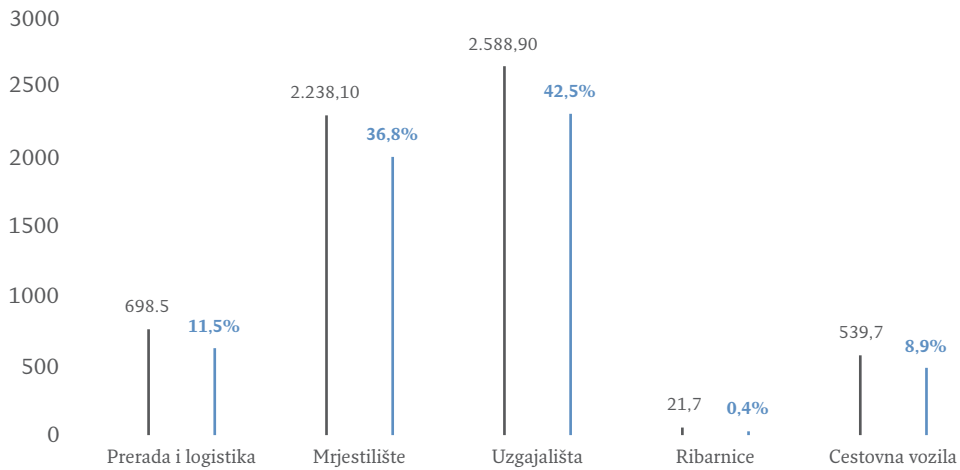
Ukupne emisije stakleničkih plinova izračunate za Cromaris u 2020. godini iznosile su **6 086,9 t CO₂e**. Međutim, emisije bi se mogle kretati u rasponu između **5 691,8 t CO₂e** i **6 482,0 t CO₂e**, na temelju analize nesigurnosti. Procjena nesigurnosti važan je

element izračuna emisija stakleničkih plinova za organizaciju. Upotrijebljen je pristup prve razine u skladu sa Smjernicama IPCC-a o dobroj praksi. Procijenjena nesigurnost emisija stakleničkih plinova iznosila je **±6,55 %**.

Uz ukupne emisije, izračunate su i specifične emisije stakleničkih plinova po toni proizvedene ribe i po zaposleniku. U 2020. godini specifične emisije iznosile su **0,626 t CO₂e** po toni ribe. Iste je godine bilo **554 zaposlenika**, što je dovelo do **10,99 t emisija CO₂e** po zaposleniku.

DOPRINOS POSLOVNIH JEDINICA TVRTKE CROMARIS
EMISIJAMA STAKLENIČKIH PLINOVA. 2020.

CO₂e, u tonama

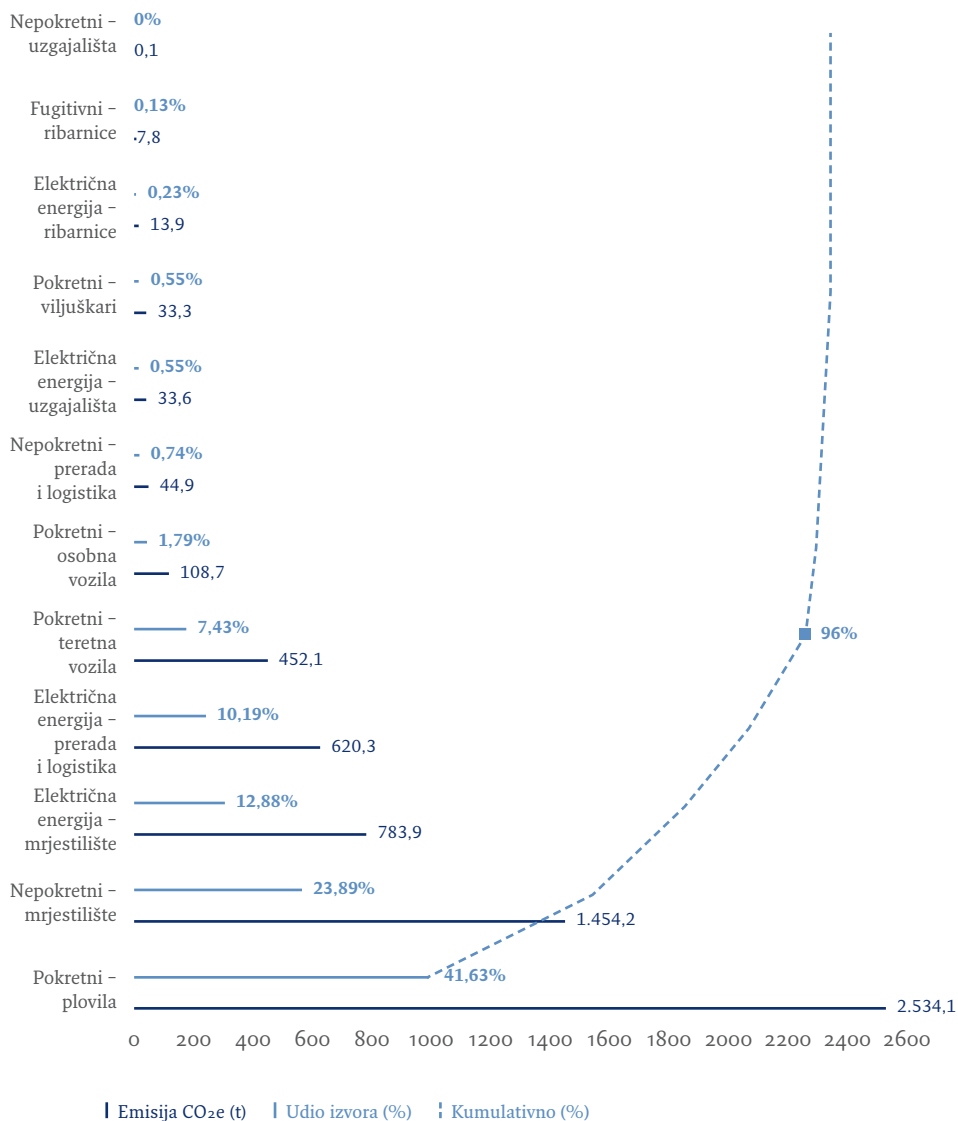
Izračuni emisija SP za 2020. godinu

Identificirano je pet ključnih izvora emisije stakleničkih plinova za Cromaris u 2020. godini. Najznačajniji doprinos emisijama stakleničkih plinova imala su plovila (41,6 %), zatim nepokretni energetske izvori u mrjestilištu (23,9 %), potrošnja električne energije u mrjestilištu (12,9 %), potrošnja električne energije u prerađbeno-logističkom centru (10,2 %), i teretna vozila (7,4 %). Preostalih 7 identificiranih izvora emisije pridonijelo je manje od 5 % ukupnim emisijama.

CILJ ZA 2020.

KLJUČNI IZVORI EMISIJA STAKLENIČKIH PLINOVA ZA CROMARIS, 2020.

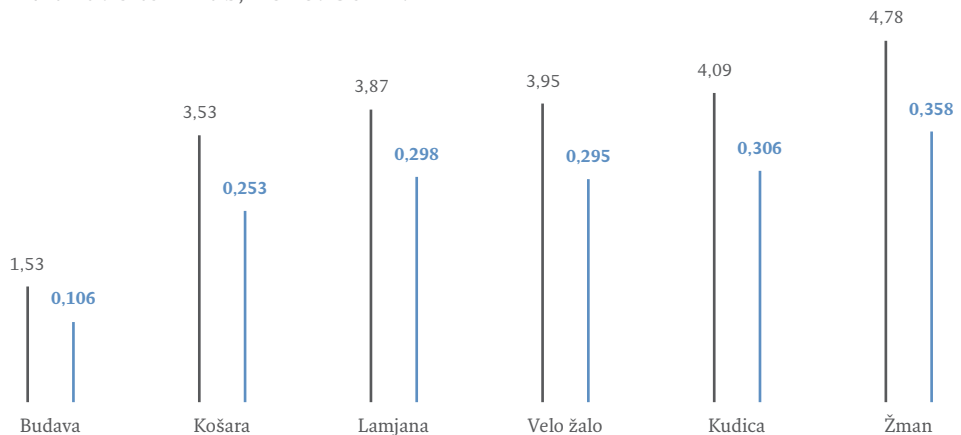
Izračuni emisija SP za 2020. godinu

The energy consumption in food production has become a source of major public concern. Cromaris decided to verify the energy consumption on each farm, involved

in the production cycle, and to conduct an annual GHG assessment starting from 2020.

**POKAZATELJ POTROŠNJE ENERGIJE
PO TONI RIBE NA SVIM UZGAJALIŠTIMA
TVRTKE CROMARIS, 2020. GODINA**

| GJ po toni ribe | t CO₂e po toni ribe

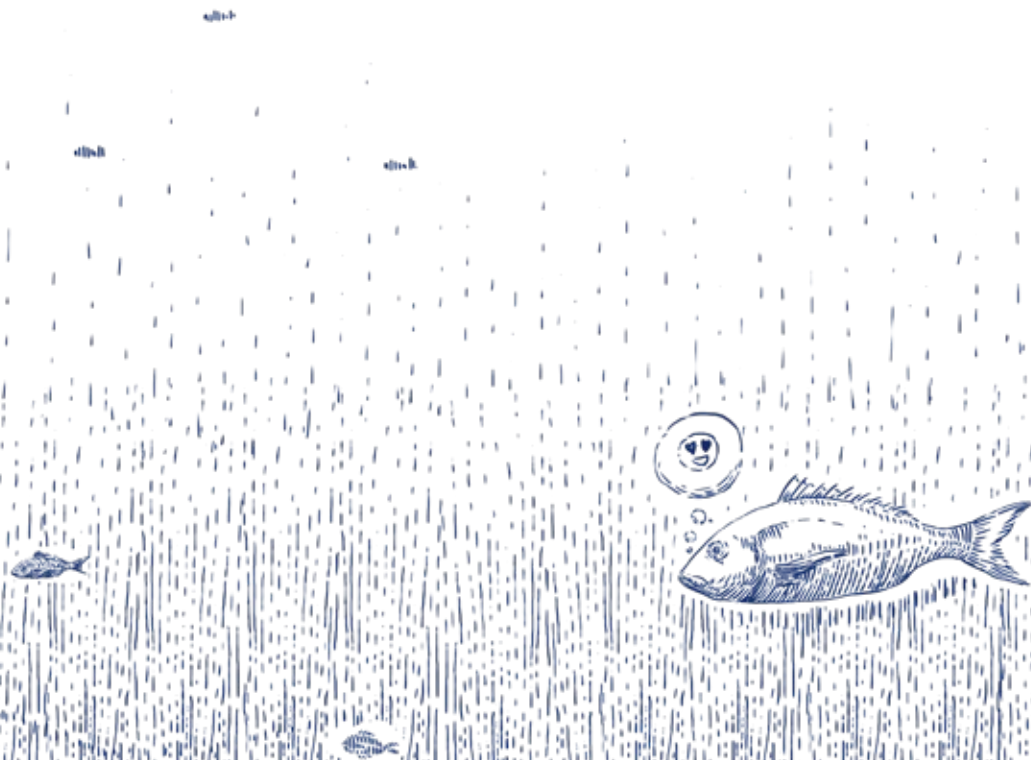
CILJ ZA 2020.

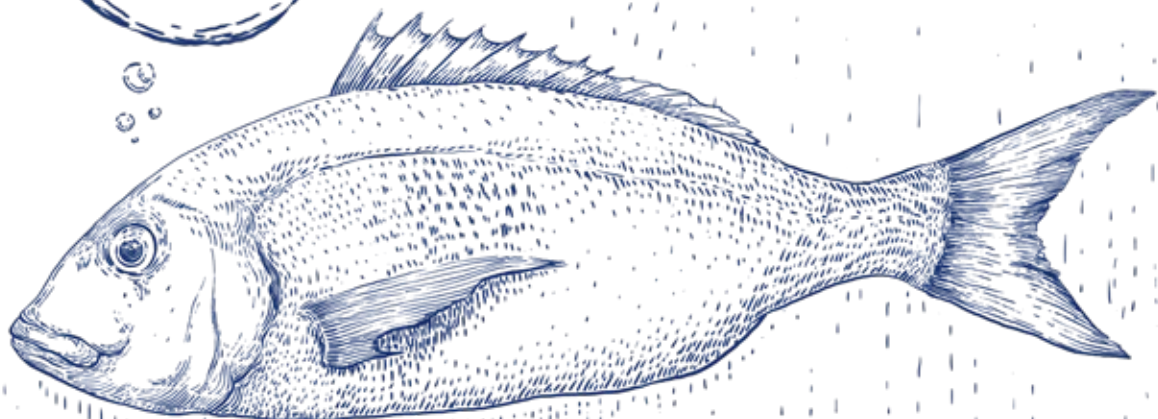

Bez upotrebe antibiotika

*Bez upotrebe bakrenih premaza
ili drugih vodenih biocida na
mrežama tvrtke Cromaris*

*Bez upotrebe uronjenih
akustičnih uređaja za
rastjerivanje grabežljivaca*

Interakcije s divljim vrstama

Cromaris je uvijek izbjegavao upotrebu uronjenih akustičnih uređaja za rastjerivanje grabežljivaca, poznatih i kao uređaji za akustično uznemiravanje predatora na uzgajalištima.

Pokušavamo svoju interakciju s divljim vrstama svesti na najmanju mjeru. Izbjegavamo potencijalno smrtonosne slučajeve pomoću pojačanog nadzora kaveza i predanih kvalificiranih radnika koji puštaju zapletene ptice iz zaštitnih mreža.

Protokoli primijenjeni tijekom obuke osoblja uključuju vježbe kako postupiti u slučaju interakcije s nekoliko vrsta ptica i sisavaca koji mogu potencijalno stradati u našim objektima.

Zahvaljujući našem specijaliziranom timu, u 2020. godini broj smrtnih slučajeva ptica drastično se smanjio zbog otkrivanja mogućih uzroka i provođenja korektivnih radnji. Pojačani nadzor kaveza tijekom zime, česta zamjena zaštitnih mreža i njihovo

održavanje, krpanje pokrovne mreže plastičnim brtvama izravno na kavezima samo su neke od radnji poduzetih za rješavanje spomenutog problema. Čvršće, napete mreže sprečavaju da se ptice zapletu. Dodatna pažnja posvećena postavljanju zaštitne mreže preko kaveza (kako bi se izbjegle opuštene mreže) dovela je do pozitivnih rezultata. Ključni korak k poboljšanju je obuka zaposlenika o postupanju prema grabežljivcima.

Svi incidenti s pticama ili sisavcima javno se prijavljuju na internetskoj stranici tvrtke Cromaris, kao dio ASC izvješća.

U usporedbi s 2019., u 2020. godini broj smrtnih slučajeva ptica na uzgajalištima drastično se smanjio.

BROJ SMRTNIH SLUČAJEVA PTICA I MORSKIH SISAVACA NA UZGAJALIŠTIMA,
U 2019. I 2020. GODINI

UZGAJALIŠTE	2019		2020	
	PTICE	MORSKI SISAVCI	PTICE	MORSKI SISAVCI
Lanjana	30	0	4	0
Košara	68	0	9	0
Velo žalo	0	0	0	0
Budava	20	0	8	0
UKUPNO	118	0	21	0

Bez upotrebe antibiotika

Neupotrebljavanje antibiotika tijekom cijelog životnog ciklusa ribe izuzetno je zahtjevan postupak, zbog čega je **CERTIFIKAT ANTIBIOTIC FREE** za cijeli životni ciklus vrlo rijedak u cjelokupnoj mediteranskoj industriji akvakulture.

Antibiotici se naširoko upotrebljavaju u hrani za životinje, za sprečavanje bolesti. Upotreba antibiotika doprinosi otpornosti stoga se mora pravilno razumjeti i naglasiti na koji način upotreba antibiotika za ljudsko zdravlje i proizvodnju hrane potiče širenje otpornosti u ekosustavu.

Uz to, Cromaris je 2019. godine prvi put stekao i certifikat Antibiotic Free prema tehničkoj specifikaciji STP-80 DNV-a, što dokazuje da:

- Naši proizvodi ne sadržavaju antibiotike.
- Naša riblja hrana ne sadržava antibiotike.
- Naše ribe ne dobivaju antibiotike ni u jednoj životnoj fazi.

Preventivne mjere dovele su do uzgoja bez upotrebe antibiotika. Uz pozitivan utjecaj na okoliš, na ovaj se način pridružujemo globalnom trendu smanjenja upotrebe antibiotika kao preventivne mjere. **Uzgoj u tvrtki Cromaris obavlja se bez upotrebe antibiotika i bez preventivne primjene bilo kakvih terapijskih sredstava.**

Certifikat Antibiotic Free prema tehničkoj specifikaciji STP-80 DNV-a predstavlja ne samo najviši mogući standard za zaštitu zdravlja i sigurnosti potrošača, već dokazuje i predanost tvrtke Cromaris u odnosu na dobrobit životinja.

CILJ ZA 2020.

Antibiotic-Free Supply Chain

C
cromaris
ORGANIC

C
cromaris
ORGANIC

Sprečavanje bijega ribe

Cromaris je razvio brojne standardne operativne postupke, obučio svoje zaposlenike i ima vlastitu “Stanicu za servis mreža” za pregled, ispitivanje prekidne čvrstoće svake mreže i popravke, **kako bi se spriječio bijeg ribe**. Naši standardni operativni postupci uključuju redovite preglede plovila, sidrišta i objekata za provjeru usklađenosti, kao i preglede prije i nakon teških vremenskih nepogoda.

Na taj način uklanjamo moguće genetske promjene populacije i utjecaj u slučaju da uzgojena riba pobjegne i križa se s divljom populacijom. Genetski sastav njihova potomstva najčešće je manje prikladan za preživljavanje i napredovanje u divljini. Pobjegla riba može utjecati na divlje populacije natječući se s njima za hranu, stanište te partnere za mrijest. Bolesti na uzgajalištima mogu se potencijalno prenijeti i na divlje ribe.

Sve nove kupljene mreže za kaveze tvrtke Cromaris u skladu su s norveškim standardom NS 9415, što jamči kvalitetu i opremu

za uzgoj u kavezima, napravljenu za sprečavanje bijega ribe. Vanjski stručnjaci godišnje provjeravaju stanje sidrenih sustava na svim uzgajalištima tvrtke Cromaris.

Podaci o bijegu ribe, za sva uzgajališta tvrtke Cromaris, javno su dostupni na internetskim stranicama tvrtke, u sklopu ASC izvješća.

U 2019. godini imali smo incident s bijegom ribe kao rezultat ekstremnih vremenskih nepogoda. Prema nekim izvorima, jugoistočni vjetar bio je najjači koji je ikad zabilježen u Hrvatskoj, a snažno nevrijeme praćeno jakim morskim strujama i plimom pogodilo je zadarsko područje. Najveća šteta zabilježena je na uzgajalištu Žman. Poduzete su sve potrebne mjere kako bi se negativni učinci tog incidenta sveli na najmanju mjeru. U 2020. godini nije zabilježen ni jedan bijeg ribe.

Bez upotrebe bakrenih premaza ili drugih vodenih biocida na mrežama tvrtke Cromaris

Posebno se ponosimo time što ne upotrebljavamo mreže tretirane bakrom ni drugim vodenim biocidima kao sredstvima protiv obraštaja.

Naravno, potreban je dodatan napor kako bi se mreže na našim kavezima održale čistima.

Neupotrebljavanje sredstava protiv obraštaja u skladu je s mjerama zaštite okoliša koje smo odlučili provesti prije mnogo godina, usprkos tome što smo morali povećati svoj napor radi promjene mreža, što bismo inače izbjegli da su mreže tretirane sredstvima protiv obraštaja.

Promjena mreže tretirane bakrom obavlja se samo kada je vrijeme za promjenu veličine mrežnog otvora (2 do 3 puta tijekom uzgojnog ciklusa), dok u našem slučaju naš tim mijenja sve mreže na svim uzgajalištima 8 do 10 puta tijekom jedne sezone. Specijalizirani tim na terenu patrolira svim uzgajalištima tvrtke Cromaris kako bi pravovremeno uočio mreže koje bi trebalo oprati ili promijeniti.

Kavezi s mrežom čiste se samo morskom vodom, bez dodatnih sredstava koji bi utjecali na okoliš.

C
cromaris

592 PR

Dobrobit životinja

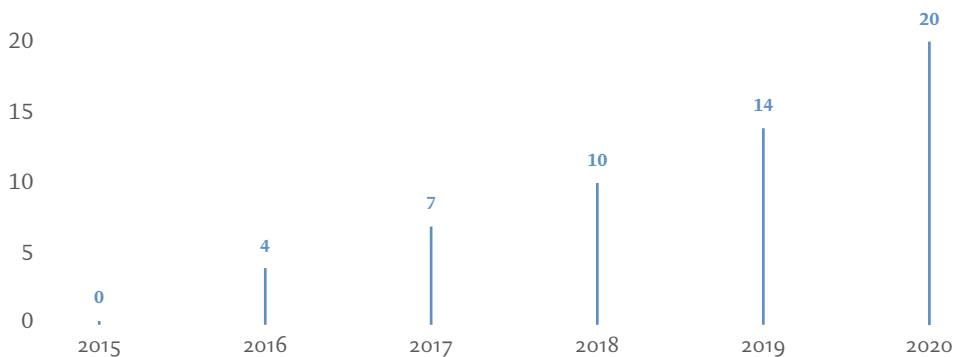
Dobrobit riba u fokusu je uzgoja i proizvodnje tvrtke Cromaris: dužina dana u mrjestilištu u skladu je s prirodnom dužinom dana vrsta, gustoća u kavezima s ribom je u skladu s uzgojnim smjericama, riblja hrana prilagođena je različitim vrstama, količine hrane usklađuju se sa ribljim potrebama, 100 % uzgojenog brancina je cijepjeno za izravno suzbijanje bakterijskih bolesti, zoološka higijena održava se na visokoj razini a veterinarski tim svakodnevno pregledava ribu u kavezima. Kvaliteta morske vode i upravljanje morskim okolišem vrlo su važni za dobrobit riba u svim životnim fazama i uzgojnim postupcima.

Tijekom cijelog proizvodnog procesa primjenjuju se visoki standardi biološke sigurnosti.

Razvojem vlastitih formulacija riblje hrane za poboljšanje uzgojnih rezultata, redovitim veterinarskim pregledima i kontroliranim hranjenjem imamo pozitivan utjecaj na zdravstveno stanje ribe, što izravno utječe na njezino preživljavanje. Povećano preživljavanje osnovni je pokazatelj dobrobiti životinja. Za razliku od 2015. godine, u 2020. godini stopa preživljavanja brancina i orade u tvrtki Cromaris povećala se za 20 %.

PROSJEČNA STOPA PREŽIVLJAVANJA (SA I DL)
(RAZDOBLJE OD 2015. DO 2020.)

↑ povećanje u odnosu na prethodnu godinu, u %

Svako uzgajalište ima sonde za mjerenje razine otopljenog kisika u moru i kontinuirano šalje informacije centraliziranom sustavu hranjenja. Zasićenje kisikom nikada ne pada ispod 70 % i hranioci ga kontroliraju dva puta dnevno. Osim toga, postavljena je najmanja razina otopljenog kisika za provođenje hranjenja. Ako otopljeni kisik padne ispod prihvatljive razine, hranjenje se obustavlja dok se otopljeni kisik ne povrati natrag na prihvatljivu razinu, kako bi se smanjio stres i potencijalna smrtnost riba.

EU ima jedan od najviših svjetskih standarda dobrobiti životinja. Prvo zakonodavstvo EU-a o dobrobiti životinja doneseno je 1974. godine, a bavi se zaštitom životinja u trenutku klanja.

PET SLOBODA

Određeno je od strane neovisnog znanstvenog savjetodavnog odbora, sastavljenog od vodećih stručnjaka u poljoprivredi. Ponašanje životinja i etika specifična za određenu vrstu usredotočeni su na interno prihvaćenih **Pet sloboda dobrobiti životinja**, osiguravajući da certificirane životinje imaju odgovarajući prostor, osvjetljenje, kvalitetu zraka, hranu i vodu. Tih pet sloboda globalno je priznato kao zlatni standard u dobrobiti životinja, koji obuhvaća i mentalnu i fizičku dobrobit životinja.

-
1. SLOBODA OD GLADI
 2. SLOBODA OD NEUDOBNOSTI
 3. SLOBODA OD STRAHA I STRESA
 4. UOBIČAJENO PONAŠANJE
 5. SLOBODA OD BOLI, OZLJEDA I BOLESTI

Dobrobit životinja

Cromaris je sudjelovao u projektu organizacije **Friend of the Sea** i Fish Etho Base tijekom 2018. i 2019. godine, s obzirom na to da je prepoznat kao primjer dobre prakse za dobrobit životinja. Znanstvenik iz organizacije Fish Etho Base posjetio je dva puta Cromarisova uzgajališta kako bi dobio uvid u naš rad te uspostavio vezu između akademske zajednice i industrije uzgoja, što je rezultiralo nadogradnjom standarda Friend of the Sea, koji obuhvaća dobrobit riba u akvakulturi.

Naša riblja hrana

Kako bismo postigli izbalansiran nutritivni sastav naših proizvoda u skladu s načelima održivog uzgoja i dobrobiti životinja, veliku pozornost posvećujemo ribljoj hrani. Razvoj riblje hrane multidisciplinarni je proces. Cromaris je 2016. godine odlučio razviti vlastitu formulaciju riblje hrane. Nakon nekoliko godina napornog rada i poboljšanja formulacije (željeni nutritivni sastav ribe, odabir održivih sirovina kao i pokusni uzgoj), Cromaris sada uzgaja ribu bogatu omega-3 masnim kiselinama s pozitivnim omjerom omega-3 i omega-6 masnih kiselina.

Riblja hrana proizvedena prema formulacijama tvrtke Cromaris dolazi od održivih sirovina te ne sadrži proteine kopnenih životinja kao ni GMO sirovine.

Cromaris je započeo suradnju s dobavljačima hrane kako bi izračunao emisije Opsega 3 za 2020. godinu za proizvedenu i upotrijebljenu riblju hranu na Cromarisovim uzgajalištima. Pregled rezultata bit će dostupan u idućem izvještaju za 2021. godinu. Proizvođači hrane također su odgovorni za izračune emisija stakleničkih plinova sirovina, po jedinici riblje hrane.

U pregovorima smo s dobavljačima kako bismo uspostavili suradnju i na razvoju novih održivih komponenata u ribljoj hrani.

Naši partneri/dobavljači proizvode riblju hranu prema formulaciji tvrtke Cromaris koristeći se sirovinama iz održivih izvora i članovi su organizacije ISEAL - globalne udruge za članstvo s pouzdanim standardima održivosti. Kontrola i zaštita naših vlastitih formulacija kontinuirani je postupak koji se provodi na tri razine: redovite revizije s proizvođačima hrane, kontrola hrane u vlastitom laboratoriju i konačna kontrola učinkovitosti hrane na eksperimentalnoj platformi na uzgajalištu. Riblja hrana tvrtke Cromaris certificirana je u skladu sa zahtjevima GlobalG.A.P. i norme ASC, a organska hrana u skladu je s dodatnim normama EU-a za organski uzgoj i certifikatom Naturland.

Otpad i recikliranje

U skladu s trendovima u prehrambenoj industriji, Cromaris je lansirao nove proizvode u takozvanoj "skin" ambalaži. Kvalitetna riba, brancin, orađa i hama, dostupna je potrošačima u filetima i očišćena od kostiju u inovativnoj PET ambalaži koja se može reciklirati, bez EPS-a (ekspandiranog polistirena) i nanomaterijala. U 2020. godini naša MAP ambalaža također je redizajnirana iz stiropornih plitica u 100 % PET ambalažu, koja se može reciklirati.

Na razini EU-a **otpad od hrane** (svi koraci životnog ciklusa) čine najmanje 227 milijuna tona ekvivalenta CO₂ godišnje, tj. oko 6 % ukupnih emisija EU-a u 2012. godini (EU FUSIONS, 2016.).

Smanjenje otpada od hrane i rješavanje gubitka hrane ključ je postizanja održivosti.

Neprestano tražimo načine kako smanjiti otpad i bolje iskoristiti preostale sirovine.

Uginule ribe s uzgajališta i ostaci riba (nu-sproizvodi) iz prerade odlažu se odvojeno.

I u 2019. i u 2020. godini poduzeti su koraci za prodaju "otpadnih" komponenata iz prerade i njihovo pretvaranje u hranu za kućne ljubimce visoke vrijednosti. Riblji nusproizvodi dobiveni nakon prerade prodaju se svježi našem partneru, tvrtki za proizvodnju hrane za kućne ljubimce, čime se ostvaruju uštede, smanjuje se životinjski otpad i doprinosi se kružnom gospodarstvu.

Početkom 2018. godine Cromaris je uveo praksu vraćanja upotrijebljenih stiropornih kutija i MAP plitica od stiropora njihovu proizvođaču radi recikliranja. Još jedan primjer dobre prakse naša je upotreba plastičnih koji se mogu više puta upotrebljavati i prati za prijevoz i rukovanje ribom unutar tvornice, od sortiranja do sektora prerade, umjesto upotrebe jednokratnih kutija od stiropora.

Što se tiče drvnog otpada, naš dobavljač drvenih paleta otkupljuje slomljene palete od nas. Stoga tijekom proizvodnje izbjegavamo nakupljanje bilo kakvog drvnog otpada.

Partnerska tvrtka koja proizvodi predmete od plastike i ima vlastito postrojenje za

reciklažu, besplatno preuzima naše vreće za riblju hranu od 25 kg, oslobađajući nas plastičnog otpada kupljene riblje hrane koja se upotrebljava na našim uzgajalištima.

Što se tiče velikih vreća (1 t), imali smo male količine prodaje od 2018. do 2020. godine. **Plan za 2021. godinu jest pronaći novog kupca za ovaj nusproizvod i prodati velike vreće kako bismo smanjili proizvodnju plastičnog otpada te slijedili trend kružnog gospodarstva.**

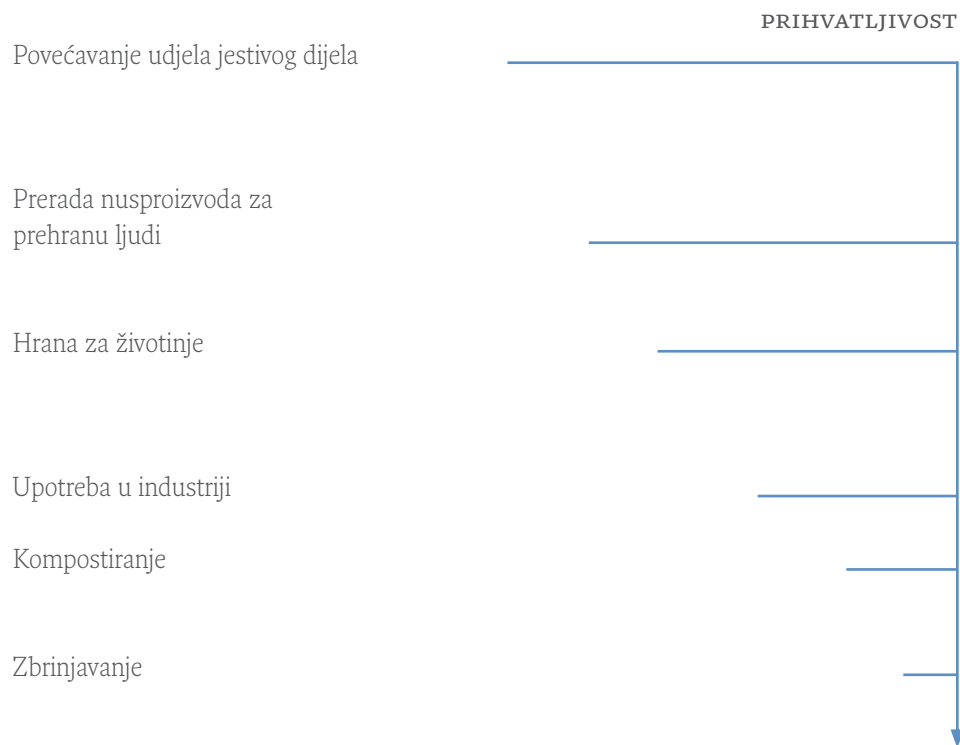
Prodajom, recikliranjem i ponovnom upotrebom materijala starih mreža uspjeli smo smanjiti količinu otpada koji se proizvodi na uzgajalištima.

Zahvaljujući suradnji s jednim od naših partnera, sredinom kolovoza 2020. godine pored pogona za preradu tvrtke Cromaris postavljen je spremnik za prešanje papira i kartona. Spremnici za prešanje smanjuju količinu glomaznog otpadnog materijala (kartona, papira) čije su dobrobiti jasno vidljive: otpad se sakuplja mjesečno umjesto 3 puta tjedno, manje prijevoza kamionima

znači manje emisija stakleničkih plinova, poboljšana je higijena i urednost okolnog područja i generiraju se uštede vremena, prostora i radne snage. Preša za baliranje plastičnih vrećica za riblju hranu ugrađena je na uzgajalištima i u skladištu, što je rezultiralo smanjenjem količine plastičnog otpada i lakšim skladištenjem.

Zahvaljujući edukaciji naših zaposlenika i dodatnoj pažnji posvećenoj pravilnom odvijanju otpada, uspjeli smo postići bolje rezultate. Otpad tvrtke Cromaris pravilno prikupljaju registrirani ovlaštene sakupljači. Cromaris će nastaviti tražiti inovativne načine za smanjenje, ponovnu uporabu i recikliranje otpada te rješenja za kružno zbrinjavanje otpada za zeleniju budućnost.

HIJERARHIJSKO PREDSTAVLJANJE UPOTREBE PROIZVODA I NUSPROIZVODA

IZVOR: REGIONALNA STRATEGIJA ZA BIOEKONOMSKA ISTRAŽIVANJA VOĐENA INOVACIJAMA (HRVATSKA), 2018.

EKONOMSKA VRIJEDNOST

Kvalificirani radnici u pogonu za preradu tvrtke Cromaris

Maksimalna upotreba Cromaris ribe za ljudsku prehranu razvojem novih proizvoda i širenjem egzotičnih tržišta (npr. mješavina za juhu, riblje glave, plivači mjehuri...)

Riblji nusproizvodi iz pogona za preradu tvrtke Cromaris prodaju se tvrtki za proizvodnju hrane za kućne ljubimce

Mala količina nusproizvoda iz pogona za preradu tvrtke Cromaris prodana je za proizvodnju ribljeg ulja

Još treba razmotriti i provesti

Pravilno zbrinjavanje kod ovlaštenih registriranih sakupljača u Hrvatskoj

Održivi i društveno odgovorni dobavljači

Pažljivo odabiremo svoje dobavljače i partnere koji su održivi i društveno odgovorni.

Pri odabiru uzimamo u obzir sve vrste dobavljača i potičemo njihovu raznolikost, jednako postupajući prema svima. Svaki novi dobavljač mora ispuniti upitnik za samoreviziju, obrazac za samoprocjenu dobavljača i obrazac odobrenja u kojem se navodi koje certifikate posjeduje. Svi naši dobavljači imaju certifikate FSC i ISO 9001, većina ih posjeduje ISO 14001 i ISO 22000, kao i FSSC i BRC. Cromaris zahtijeva od dobavljača da ispune zahtjeve u pogledu sljedivosti, higijene i kvalitete, kao i socijalnih i ekoloških uvjeta sadržanih u našem Kodeksu ponašanja dobavljača.

U slučaju da dobavljači nemaju vlastite politike društvene odgovornosti, od njih tražimo da se pridržavaju naših pravila o kvaliteti, sigurnosti hrane, zaštiti okoliša i društvenoj odgovornosti.

Procjene dobavljača i revizije ključnih dobavljača provode se redovito, najmanje jednom godišnje. Očekujemo da se naši dobavljači pridržavaju istih pravila kao i Cromaris te da svoje poslovanje obavljaju na održiv način. Na kraju svake godine ocjenjujemo dobavljače.

Od 2020. godine nadalje Cromaris će odabirati samo dobavljače kartona certificirane prema Forest Stewardship Council (FSC) standardu.

CILJ ZA 2020.

ZAŠTO JE TO TOLIKO VAŽNO?

FSC je međunarodna nevladina organizacija posvećena promicanju odgovornog gospodarenja šumama u svijetu. To je odlučujuća sila za poboljšano gospodarenje šumama i tržišnu transformaciju, koja preusmjerava globalni šumski trend k održivoj uporabi, očuvanju, obnovi i poštivanju svih. FSC je razvio sustav certificiranja šuma i označavanja proizvoda koji omogućava ljudima da odgovorno prepoznaju izvore drva, papira i ostalih šumskih proizvoda. Želimo da naši proizvodi budu što održivije zapakirani, a upotreba FSC kartona dovodi nas korak bliže ispunjenju tog cilja.

*43 % Srednjih i rukovodećih
položaja u tvrtki Cromaris
zauzimaju žene*

*60,3 % lokalnih zaposlenika koji
rade na našim uzgajalištima
dolazi s obližnjih otoka*

Pobjednički tim

Vjerujemo u zdravu i uravnoteženu prehranu. Također mislimo da zdrava hrana može biti ukusna i fina, a njezina proizvodnja održiva i odgovorna. Naše radno mjesto predstavlja važan dio našeg života i iz tog smo razloga ponosni na svoje zaposlenike. Nastojimo biti moderniji, bolji i inovativniji u svemu što radimo, a uspjeh i inovacije zahtijevaju hrabrost, ustrajnost i povjerenje u sebe i u svoj tim. Njeguemo različitost, a

jedinstvenost svakog pojedinca doživljavamo kao prednost i priliku za rast i razvoj, jer samo kao jedan tim, kroz razmjenu najboljih praksi, znanja i iskustva, postajemo najbolji i ostajemo na vrhu.

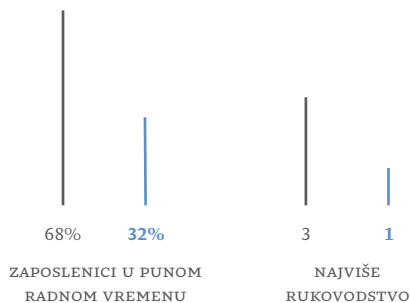
Pozdravljamo nove ideje, potičemo kreativnost i zalažemo se za profesionalni i osobni razvoj.

Naši ljudi = naša vrijednost

PRIKAZ ZAPOSLENIKA 2020.

! Muškarci | ! Žene

U 2020. nije bilo incidenata ni prijavljenih slučajeva diskriminacije i uznemiravanja. Svi su zaposlenici obučeni u skladu s našom Politikom antidiskriminacije i upoznati su s njom.

Politika antidiskriminacije tvrtke Cromaris ustrajna je u pogledu nulte tolerancije na uznemiravanje i diskriminaciju te postavlja standarde i očekivanja za prihvatljivo ponašanje. Prema svim se osobama mora

postupati s poštovanjem i dostojanstvom. Svi oni mogu dati svoj puni doprinos i imati jednake mogućnosti.

70 % zaposlenika tvrtke Cromaris ima srednjoškolsko obrazovanje. 21 % Cromarisa čine visokoobrazovani radnici sa sveučilišnim, magistarskim ili doktorskim diplomama.

Socijalne revizije, certifikati **GGAP GRASP**, **Naturland** i **ASC** dokazuju da Cromaris djeluje u skladu s propisima EU-a i **normom SA 8000**.

Naši zaposlenici zaduženi za ljudske resurse i poslovnu podršku obučeni su u skladu s normom društvene odgovornosti **SA 8000** kako bi pokazali kvalitetu i radili prema najvišim standardima.

radnici: 554

53 % potpisanih ugovora na neodređeno vrijeme

STRUKTURA ZAPOSLENIKA U 2020. PREMA RAZINI OBRAZOVANJA

% VRIJEDNOSTI

Srednjoškolsko obrazovanje	70 %
Više obrazovanje	16 %
Nekvalificirani radnik	5 %
Fakultetsko obrazovanje	4 %
Kvalificirani radnik	3 %
Mr. sc. i dr. sc.	1 %
Niže obrazovanje	1 %

Proširenje tima tvrtke Cromaris

Od 2009. godine radna snaga tvrtke Cromaris porasla je sa 191 na 554 zaposlenika, što je prosječno povećanje od 26 % godišnje.

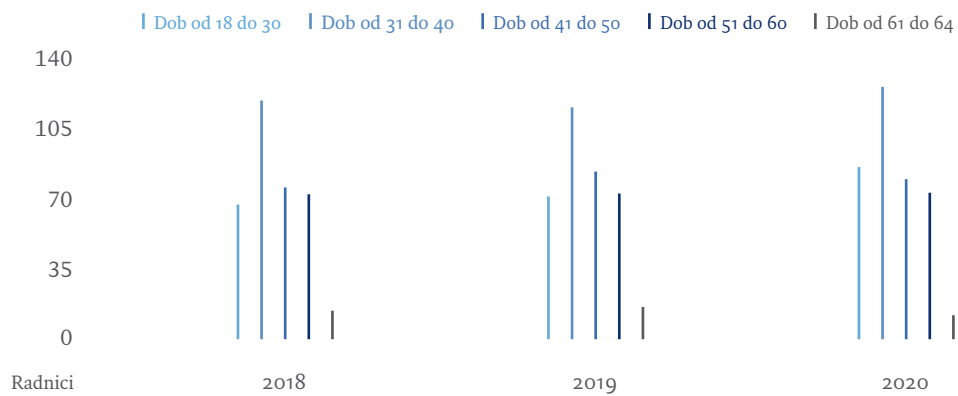
Grafikoni u nastavku jasno ilustriraju da Cromaris pruža jednake mogućnosti i starijim zaposlenicima. Većina tvrtki stariju dob smatra nepovoljnom u odnosu na konkurenciju.

I u 2019. i u 2020. godini žene u rasponu od 50 do 60 godina bile su najzastupljenija skupina u tvrtki Cromaris.

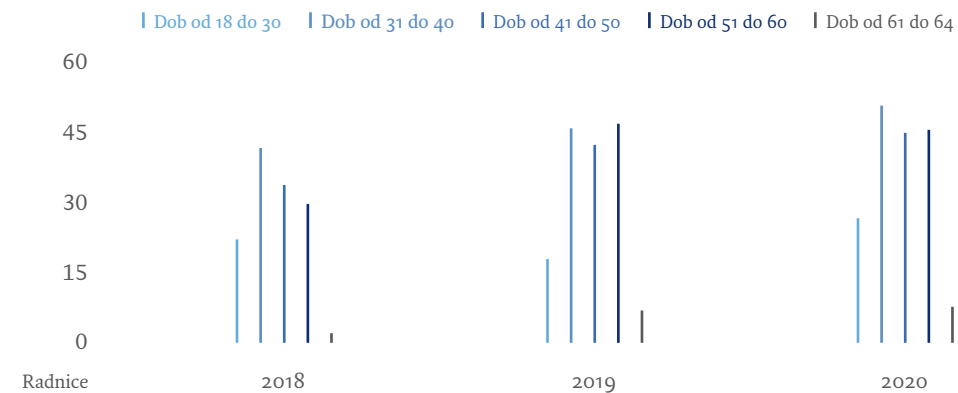
Cromaris je potpisao ugovore sa 100 % radnika.

U posljednjih 5 godina broj ugovora na neodređeno povećao se za 12 %, čime se jamči stabilnost i raste zadovoljstvo radnika.

OMJER DOBI MUŠKARACA

OMJER DOBI ŽENA

Žene u tvrtki Cromaris

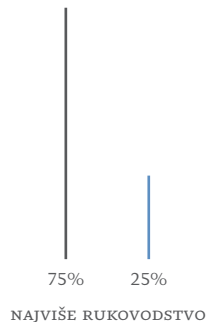
Cromaris je posvećen tome da bude poslodavac koji nudi jednake mogućnosti. Proces odabira potiče jednake i raznolike mogućnosti za sve. Važno je odabrati "pravu osobu za svako radno mjesto, bez obzira na spol, dob ili nacionalnost".

Omjer zaposlenih žena porastao je s 22 % u 2015. na 32 % u 2020. godini.

Jedan od četiri rukovodeća položaja u tvrtki Cromaris zauzima žena.

PRIKAZ NAJVIŠEG RUKOVODSTVA U 2020.

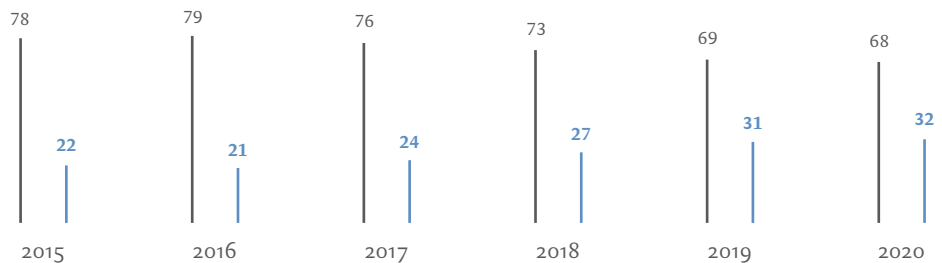
■ Muškarci ■ Žene

OMJER MUŠKARACA/ŽENA

(RAZDOBLJE OD 2015. DO 2020.)

■ Muškarci % ■ Žene %

CILJ ZA 2020.

Žene na srednjim i najvišim rukovodećim položajima

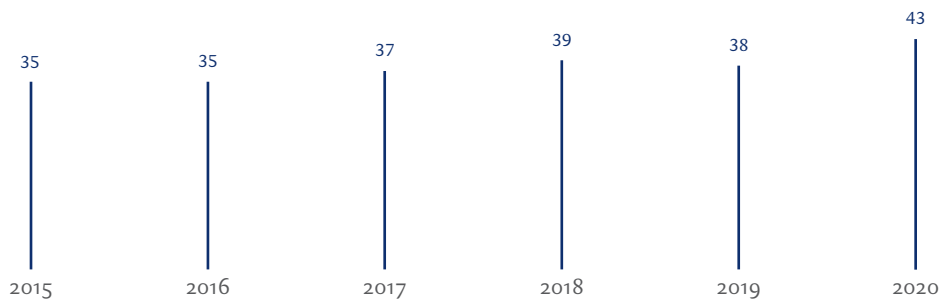
Ravnopravnost muškaraca i žena temeljno je pravo zakonodavstva EU zajednice i temeljna je obveza Europske unije. Omjer žena na najvišim rukovodećim položajima poboljšava se vrlo sporo, čak i u zemljama s visokim rezultatima u pogledu rodne ravnopravnosti.

U 2020. godini postotak žena na srednjim i najvišim rukovodećim položajima u tvrtki Cromaris iznosio je 43 %.

Ponosni smo što možemo reći da naše kolegice upravljaju jednim od najvažnijih sektora i timova u tvrtki.

ŽENE NA SREDNJIM I NAJVIŠIM RUKOVODEĆIM POLOŽAJIMA
(RAZDOBLJE OD 2015. DO 2020.)

I u %

Rodiljni dopust

PREGLED KORIŠTENJA RODILJNOG DOPUSTA TIJEKOM IZVJEŠTAJNOG RAZDOBLJA TE USPOREDBA S 2019. GODINOM

	2019.		2020.	
	ŽENE	MUŠKARCI	ŽENE	MUŠKARCI
Broj zaposlenika koji bi mogli koristiti rodiljni dopust tijekom godine	4	2	9	2
Broj zaposlenika koji su iskoristili rodiljni dopust tijekom godine	4	2	9	2
Broj zaposlenika koji bi se mogli vratiti na posao nakon rodiljnog dopusta tijekom izvještajnog razdoblja	4	2	9	2
Broj zaposlenika koji su se vratili na posao nakon rodiljnog dopusta tijekom izvještajnog razdoblja	1	2	4	2
Broj zaposlenika koji su ostali u radnom odnosu najmanje još 12 mjeseci nakon završetka rodiljnog dopusta	4	0	1	2

BROJ ZAPOSLENIKA KOJI SU OSTALI U RADNOM ODNOSU NAJMANJE JOŠ 12 MJESECI NAKON ZAVRŠETKA RODILJNOG DOPUSTA ODNOSI SE NA ZAPOSLENIKE KOJI SU SE VRATILI NA POSAO NAKON RODILJNOG DOPUSTA U PRETHODNOJ GODINI I OSTALI ZAPOSLENI U IZVJEŠTAJNOJ GODINI.

Lokalni zaposlenici s obližnjih otoka

Uzgajana riba iz tvrtke Cromaris dolazi iz strogo kontroliranog sustava sigurnosti hrane. Cromaris puno ulaže u stroge okolišne uvjete u proizvodnji, prava radnika i poštovanje svih ostalih hrvatskih propisa i propisa EU-a.

Proizvodnja u tvrtki Cromaris pruža mogućnosti lokalnog zapošljavanja, osobito u ruralnim područjima.

Uzgoj brancina, orade i hame značajno doprinosi bogatstvu i otvaranju novih radnih mjesta u hrvatskim ruralnim i obalnim područjima. Sektor ribarstva u Hrvatskoj trenutačno zapošljava oko 25000 ljudi, od čega 30 % njih dolazi iz Zadarske županije.

U razdoblju od 2001. do 2011. godine zaposlenost u sektoru ribarstva u Zadarskoj županiji gotovo se utrostručila (povećanje od 208 %). U istom se razdoblju na razini Hrvatske povećala za 49 %. **Cromaris otvara radna mjesta i doprinosi lokalnom gospodarstvu, posebno zapošljavanjem lokalnih radnika s obližnjih otoka za rad na uzgajalištima.** Broj lokalnih zaposlenika povećava se iz godine u godinu, što pokazuje pozitivan trend vidljiv na grafikonu u nastavku.

% ZAPOSLENIKA NA UZGAJALIŠTIMA S OTOKA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI
(TRENDOVI 2015.-2020.)

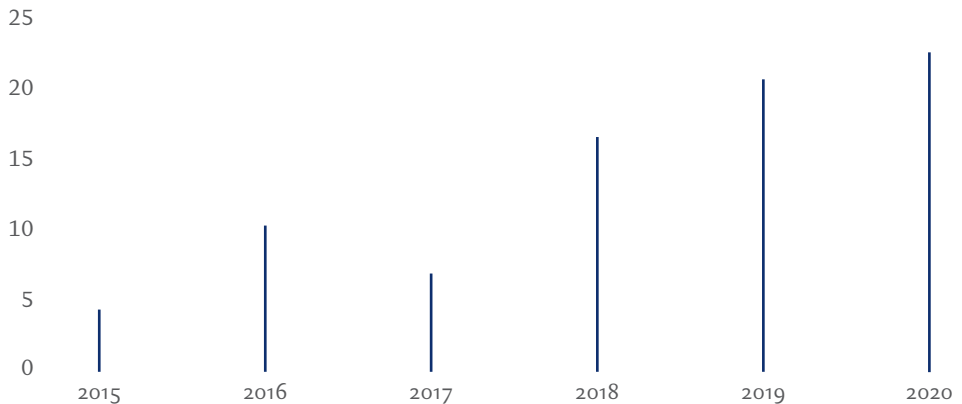
Plaće

Stvaranje stabilnosti i uživanje povjerenja zaposlenika najvažnije je u tvrtki. Cromaris plaća prekovremene sate, poštuje obvezni minimalni odmor te nagrađuje svoje radnike bonusima i poticajima.

U usporedbi s prosječnom plaćom u Republici Hrvatskoj, **Cromaris je u 2020. godini svojim radnicima dao 22,3 % veće prosječne plaće.**

VEĆA PROSJEČNA BRUTO PLAĆA U TVRTKI CROMARIS
NASPRAM PROSJEČNE PLAĆE U REPUBLICI HRVATSKOJ

| Difference, in %

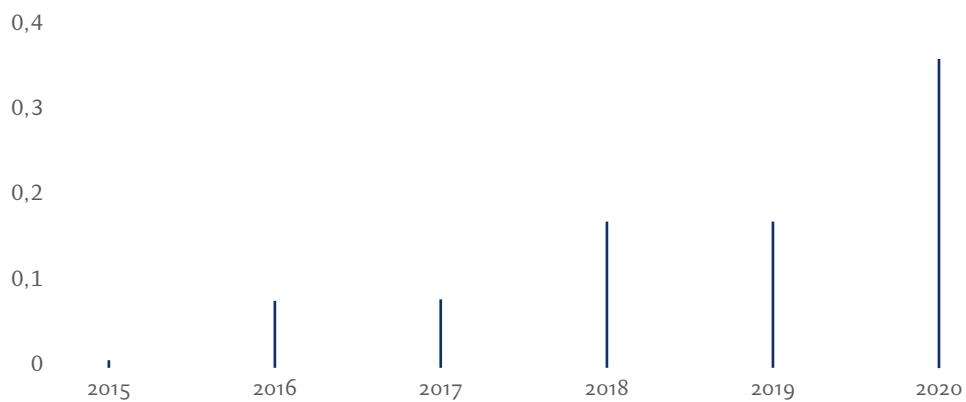

Očekujemo da ćemo slijediti trend rasta plaća u 2021. godini, unatoč pandemiji bolesti COVID-19.

Grafikon u nastavku prikazuje minimalnu bruto plaću u tvrtki Cromaris, što upućuje na povećanje od 35 % u odnosu na vrijednost minimalne plaće iz 2015. godine koja se koristi kao bazna vrijednost.

STOPA POVEĆANJA MINIMALNE BRUTO PLAĆE
TVRTKI CROMARIS, U ODNOSU NA 2015. GODINU

I Razlika, u %

Prava zaposlenika, pritužbe i obrazovanje

Radimo u skladu s Općom deklaracijom o ljudskim pravima i konvencijama MOR-a.

Naši zaposlenici imaju pravo osnivati organizacije, uključujući sindikate, koji će se zalagati za zaštitu njihovih prava.

Imaju pristup sindikatima i sami biraju svojeg predstavnika sindikata, bez uplitanja direktora.

Cromaris ima nultu toleranciju na izrabljivanje djece, kao i na zabranjeni, prisilni, dužnički ili prinudni rad.

Neprestano ulažemo u obrazovanje i osposobljavanje svojih zaposlenika te pomno pratimo potražnju na tržištu i suvremene potrebe potrošača, znajući da je to jedini način da osiguramo svoj rast.

Povjerljivi postupci za podnošenje pritužbi uspostavljeni su 2019. godine. Na svim se lokacijama tvrtke Cromaris nalaze sandučići za anonimne pritužbe, prigovore ili komentare.

U slučaju da su naši radnici predmet ili svjedoci incidenata ili prekršaja, potičemo ih da nas obavijeste o onome što ih muči. Ako nam se obrate, možemo istražiti njihove probleme i riješiti ih prema potrebi.

INCIDENTI KOJI UKLJUČUJU DISKRIMINACIJU I KOREKTIVNE MJERE

	2019.	2020.
Ukupan broj slučajeva diskriminacije tijekom izvještajnog razdoblja	0	0
Status prethodnih incidenata i poduzetih radnji	0	0
Broj planova sanacije u tijeku	0	0
Broj provedenih planova sanacije i rezultati praćenja	0	0
Broj zaključenih incidenata (za koje više nije potrebna nikakva radnja)	0	0

Jačanje timskog duha

SPORTSKI DOGAĐAJI U ADRIS GRUPI

Cromaris zna da je timski duh ključan element uspjeha i mora ga njegovati, zbog čega redovito organiziramo timska “okupljanja” i sudjelujemo na raznim sportskim događajima, od kojih su najpopularnije korporativne igre Adris grupe.

Nažalost, ove godine korporativne igre Adris grupe morale su biti otkazane zbog pandemije bolesti COVID-19.

C cromaris

7 AM

7 BM

UNIVERSITY

Dopiranje do zajednice i društva

U skladu s našim strateškim prioritetima, kao društveno odgovorna tvrtka čiji je cilj održivo poslovanje, aktivno smo uključeni u brojne društveno korisne projekte i aktivnosti koje utječu na poboljšanje i napredak uže i šire zajednice. Podržavamo veliki broj projekata i lokalnih inicijativa u Istarskoj i Zadarskoj županiji. Rado primamo povratne informacije od svojih dionika i gradimo povjerljiv odnos.

Gotovo od samog početka, 2020. godina donijela je novi način života otkazivanjem događaja i drugih društvenih okupljanja. Zbog promjena u tijeku "normalnog" života i novonastale epidemiološke situacije, prošle se godine manifestacije nisu mogle održavati kao prethodnih godina te su bile ili otkazane ili odgođene.

Donacije i suradnja

U 2020. godini Cromaris je donirao zajednici unatoč krizi i pandemiji koja je uslijedila. Uglavnom je bio usredotočen na obnavljanje okoliša za djecu, što je rezultiralo obnovom i kupovinom opreme za dječja igrališta u općinama na obližnjim otocima.

Dva projekta suradnje s Gradom Zadrom planirana su za 2020. godinu, ali nažalost oba su morala biti odgođena zbog pandemije.

GRAD ZADAR

1. “**Turizam i lokalni proizvodi**” – Kako povećati potrošnju lokalnih proizvoda jačom suradnjom između proizvodnog i ugostiteljskog sektora. Nažalost, održano je samo nekoliko sastanaka.

2. “**Pomorska kultura zadarske regije u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti**” – Znanstveni skup planiran za 10/2020. Zbog epidemiološke situacije događaj je odgođen do daljnjeg.

POSTIGNUĆA U 2020.:

OPĆINA TKON

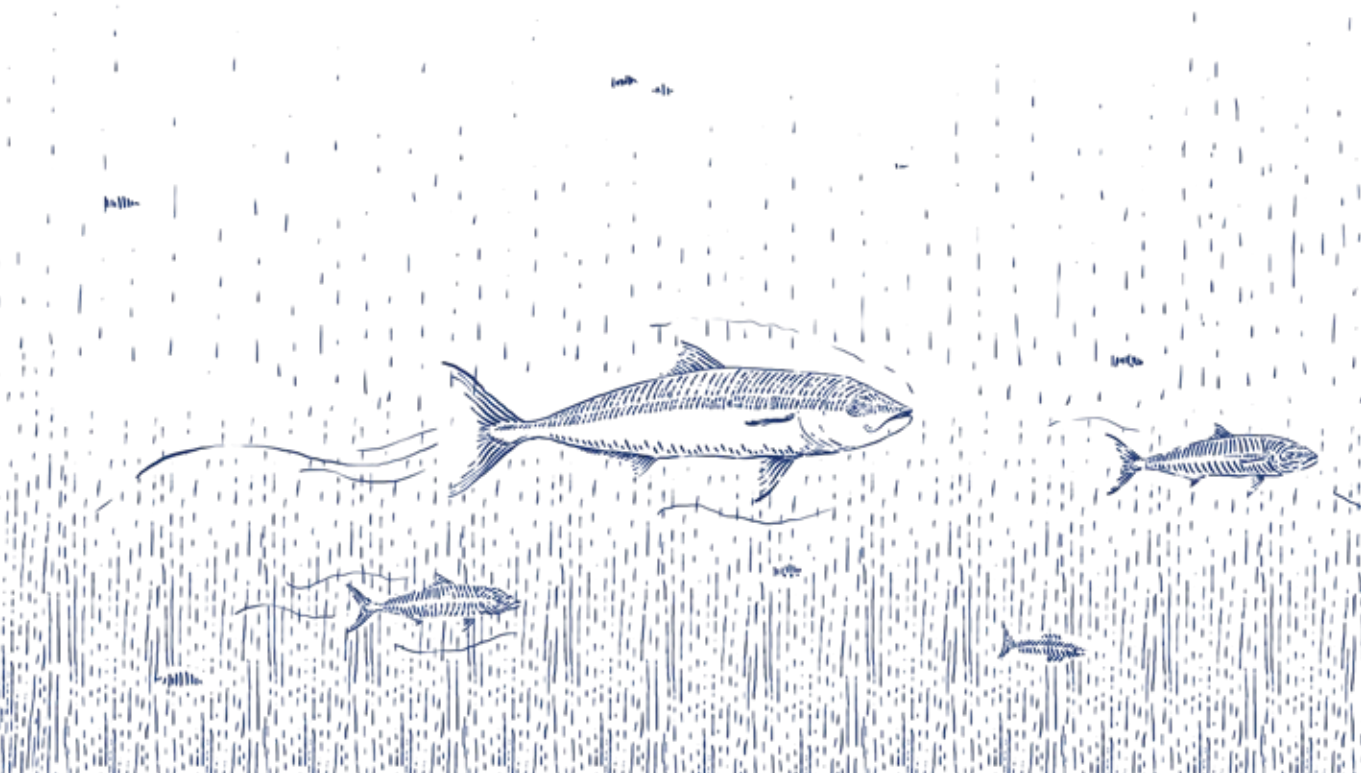
- Oprema za dječje igralište

OPĆINA SALI

- Oprema za igralište i izgradnja male tribine za MNK (malonogometni klub) Drakmar Sali i Sali juniori
- Oprema za dječje igralište na Žmanu
- Oprema za dječje igralište u Maloj Ravi

*Jedna od naših najvećih donacija
ove godine bila je pomoć za
nabavku opreme za opću bolnicu
zadar, respirator za pomoć
ljudima s teškim simptomima
bolesti COVID-19.*

Članstvo tvrtke Cromaris u udrugama

FLAG Plodovi mora – akcijska skupina u području lokalnog ribarstva kao inicijativa Europske unije kojom se pokušavaju suzbiti ekonomske, socijalne i ekološke posljedice osiromašenja ribljih stokova u određenim ribarskim područjima.

Hrvatska gospodarska komora – neovisna strukovna i poslovna organizacija koja promiče, zastupa i usklađuje zajedničke interese svojih članova pred državnim i drugim tijelima u Hrvatskoj i inozemstvu. Predstavnici tvrtke Cromaris aktivno sudjeluju u skupini proizvođača akvakulture pri Hrvatskoj gospodarskoj komori koja djeluje u sklopu FEAP-a (Udruženje europskih proizvođača u akvakulturi). FEAP podupire i promovira odgovoran razvoj akvakulture i daje zajednička stajališta i mišljenja europskog sektora akvakulture.

Klaster marikulture – jedina udruga u hrvatskoj marikulturi koja zasigurno može pomoći uzgajivačima u njihovu poslovanju i odnosima s odjelima državne, regionalne, lokalne uprave i samouprave. Od pristupanja Hrvatske EU-u imala je posebno važnu funkciju u prilagođavanju marikulture standardima EU-a i pružanju pomoći uzgajivačima.

LAG Mareta – lokalna akcijska skupina, zajednička razvojna mikroregija. Glavni je cilj inicirati i podržati cjelokupni ruralni razvoj na teritoriju koji pokriva, istodobno promičući višestruki i multisektorski pristup razvoju.

Projekti koji spajaju akademsku zajednicu i industriju

Sudjelujemo u inovacijskim projektima kako bismo razvili industriju akvakulture. Stoga smo izdvojili nekoliko projekata za 2020. u kojima smo sudjelovali:

Perform Fish jedan je od naših aktivnih projekata. Cilj projekta je poboljšati tehnička svojstva u mediteranskoj akvakulturi, kao i integrirati inovativne pristupe konkurentnoj održivosti i održivoj proizvodnji kroz lanac vrijednosti mediteranske akvakulture. Mi smo jedan od 28 partnera iz 10 zemalja koje sudjeluju u projektu.

U 2020. godini unutar FEAP-a i HGK-a, Cromaris je sudjelovao u provedbi **Projekta Zdrava riba** – programa obuke za sektor akvakulture koji uključuje osposobljavanje

osoblja za zdravlje i dobrobit riba te fizičku i kemijsku kontrolu.

NewTechAqua projekt okuplja 26 partnera, kako predstavnika iz akademske zajednice, tako i predstavnika industrije. Projekt će razviti i potvrditi tehnološki napredne, otporne i održive aplikacije za potporu širenju i diversifikaciji europske industrije akvakulture. Cilj je pripremiti sustave za proizvodnju akvakulture za budućnost, razviti integrirani set alata usmjerenih na pet izazova s kojima se sektor trenutačno suočava: zdravlje, učinkovitost proizvodnje, održivost, diversifikacija vrsta i razvoj novih proizvoda.

Poseban naglasak Cromaris stavlja na suradnju sa školama i fakultetima, pružanjem potpore obrazovanju, kroz mogućnosti obavljanja staža, posjeta proizvodnih lokacija kao i sudjelovanja u pisanju završnih i znanstvenih radova, te na taj način aktivno sudjelujemo u akademskoj zajednici i ulažemo u obrazovanje i budući razvoj novih generacija.

SURADNIČKA PARTNERSTVA KOJIM SE POSEBNO PONOSIMO:

- SVEUČILIŠTE U ZADRU, ODJEL ZA AKVAKULTURU
- INSTITUT ZA OCEANOGRAFIJU I RIBARSTVO, SPLIT
- AGRONOMSKI FAKULTET, SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
- SVEUČILIŠTE U BOLOGNI, ITALIJA

PRIPRAVNIŠTVA POD PROGRAMOM ERASMUS+

Međunarodni studenti dobrodošli su da se prijave i odrade stažiranje ili Erasmus+ pripravnički staž u jednom od sektora tvrtke Cromaris.

BLUE SMART

Od početka 2017. do 2019. godine, u suradnji sa Sveučilištem u Zadru, Cromaris je imao za cilj stvaranje novih vještina i znanja u sektoru plave ekonomije te povećanje kompetentnosti sadašnjih i budućih zaposlenika u sektoru akvakulture.

BLUE SMART: Plavo obrazovanje za održivo upravljanje vodenim resursima projekt je sufinanciran od strane Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo u okviru Poziva za dostavu prijedloga Plave karijere u Europi. Projekt je trajao od 1. siječnja 2017. do 31. prosinca 2018.

CILJEVI PROJEKTA BILI SU SLJEDEĆI:

1. Stvoriti uvjete za osposobljavanje nove generacije učenika i stručnjaka koji se odlikuju odgovarajućim vještinama koje odgovaraju potrebama industrije;
2. Osigurati ljudima koji već rade na terenu, nove potrebne vještine.

POSEBNI CILJEVI OSTVARENI SU KROZ DVA GLAVNA REZULTATA PROJEKTA:

1. Osnivanje diplomskog studijskog programa “Održivo upravljanje vodenim ekosustavima” na Sveučilištu u Zadru: Diplomski studij temelji se na interdisciplinarnom upravljanju vodenim ekosustavima s posebnim naglaskom na zaštitu okoliša. Program uključuje i popodnevu i vikend-nastavu kako bi se studentima i profesionalcima iz drugih sektora omogućilo da nadgrade postojeću razinu obrazovanja tijekom rada.

2. Dizajn tečaja za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u “Uvodu u održivu ribarstvenu praksu”: Razvoj inovativnog internetskog tečaja omogućio je dodatnu profesionalizaciju radnika u sektoru. Sadržaj tečaja dostupan je u obliku otvorene platforme podijeljene u različite module.

Unutar projekta provedene su aktivnosti kako bi se olakšalo početno i kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje sadašnjih i budućih radnika u sektorima plave ekonomije kojima su potrebni posebni profesionalni profili na lokalnoj, regionalnoj i prekograničnoj razini.

CROMARIS

Doprinos lokalnim zajednicama i društvu

Velik broj naših zajedničkih aktivnosti i projekata s lokalnim zajednicama pokazuje da imamo dugu i dobro uspostavljenu suradnju.

Brojnim sponzorstvima, donacijama i financiranjima Cromaris podržava projekte lokalnih zajednica i općina u kojima se nalaze naša uzgajališta i poslovni objekti. Nažalost, zbog pandemije većina spomenutih događaja nije održana ove godine.

ŠKRAPING NA OTOKU PAŠMANU

Škraping je jedinstvena međunarodna trekking utrka po oštrom otočnom kamenju koja spada u vrstu ekstremnih sportova. Tijekom utrke natjecatelji prolaze kontrolne točke u blizini atraktivnih lokacija otoka Pašmana.

Međunarodnu trekking utrku Škraping u Hrvatskoj sponzorira Cromaris, ali je nažalost 2020. godine odgođena zbog pandemije bolesti COVID-19.

RONJENJE – EKOLOŠKE AKCIJE I INICIJATIVE ZA ČIŠĆENJE

Svake se godine naši ronionci uključuju u lokalne podvodne akcije čišćenja morskog dna.

Svrha tih akcija je održavati morsko dno okolnih otoka i mjesta (Kali, Iž, Dugi Otok) čistim, ali i podići svijest građana o važnosti očuvanja okoliša.

KK ZADAR

Košarkaška tradicija u Zadru

Cromaris je jedan od sponzora tima koji donacijama pomaže klubu. Ova je sezona bila drukčija zbog pandemije koronavirusa. Utakmice kluba bile su ili otkazane ili odigrane bez publike.

Ponosni smo nositelji sljedećih oznaka i žigova

Projekt “Riba Hrvatske – Jedi što vrijedi” pokrenut je za promicanje proizvoda ribarstva Republike Hrvatske, uključujući proizvode iz ribarstva, uzgoja i prerade. Cilj projekta bio je povećati potrošnju lokalnih ribljih proizvoda, postići njihovu odgovarajuću ocjenu i razviti/poboljšati kulturu konzumiranja ribe u Republici Hrvatskoj. Cromaris je jedna od tvrtki koja je zadovoljila kriterije projekta Riba Hrvatske, podržavajući projekt kao jedan od partnera.

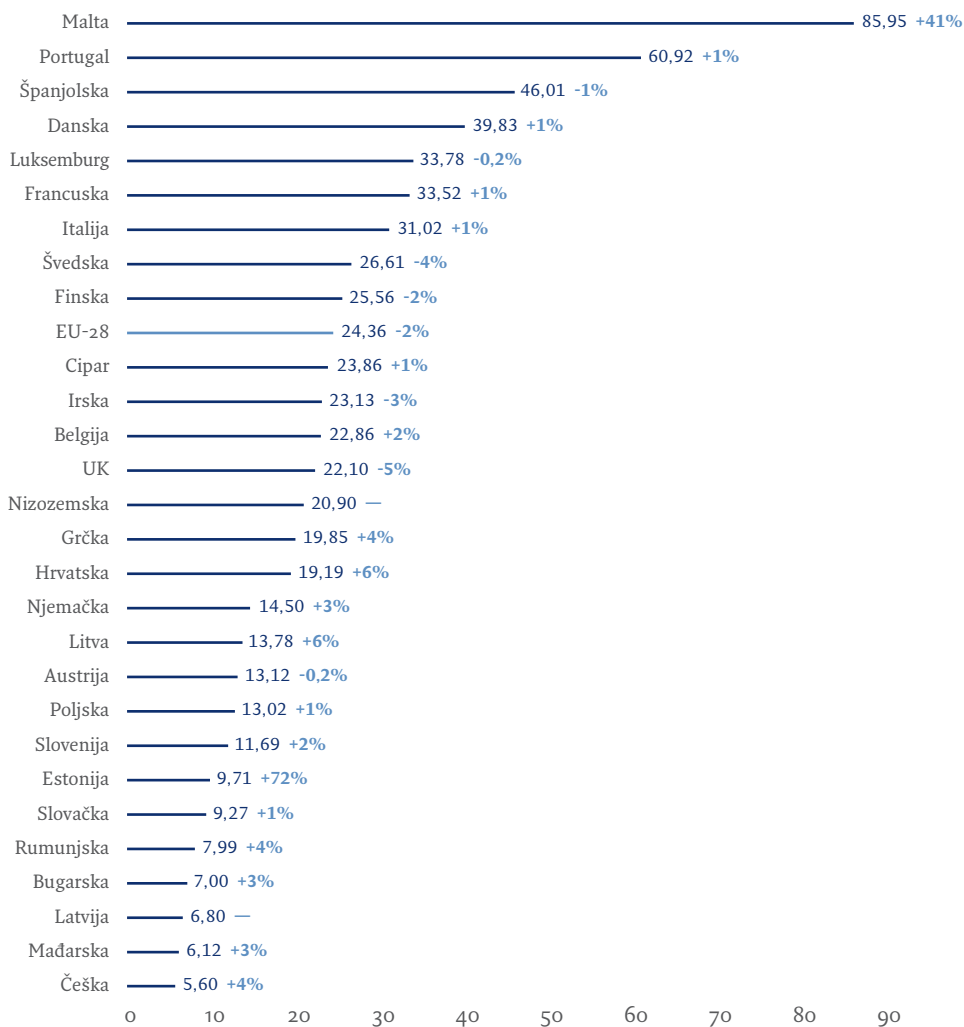
Prema Europskom tržišnom opservatoriju za proizvode ribarstva (EUMOFA), prosječna europska potrošnja iznosi 24,36 kg po stanovniku, dok Republika Hrvatska bilježi 19,19 kg po stanovniku.

Hrvatski zavod za javno zdravstvo potpisao je ugovor s tvrtkom Cromaris kojim nam omogućuje upotrebu žiga “Živjeti zdravo” za naše proizvode.

Žig “Živjeti zdravo” dokazuje da je sadržaj zasićenih masnih kiselina u proizvodima tvrtke Cromaris ispod 4 g/100 g, a sadržaj soli ispod 1 g/100 g.

VIDLJIVA POTROŠNJA PROIZVODA RIBARSTVA I AKVAKULTURE PO STANOVNIKU
I PO DRŽAVAMA ČLANICAMA U 2018. I % VARIJACIJE 2018./2017.

kg žive vage / stanovnik / godina | odstupanje 2018./2017. (%) IZVOR: PROCJENE EUMOFA-e

Proizvodi tvrtke Cromaris dobili su nagradu za najbolju svjetsku kvalitetu – Superior Taste Award!

U 2020. godini proizvode iz 90 zemalja ocjenjivalo je 175 sudaca izabranih među najprestižnijim kulinarskim i somelijerskim organizacijama kao što su *Maîtres Cuisiniers de France*, *Royal Academy of Culinary Arts*, *Academie Culinaire de France*, *Federazione Italiana Cuochi*, *World Master Chefs Society (WMCS)*, i *Association de la Sommellerie Internationale (ASI)*.

I ove je godine Cromarisov brancin dobio maksimalne tri zlatne zvjezdice za svoj izuzetan okus, postajući tako jedini proizvod svježe ribe koji je dobio nagradu *Crystal Award*. Cromaris orada i hama također su

dobili izvrsne ocjene za izuzetan okus, čineći Cromaris jednim proizvođačem mediteranske kvalitetne ribe koji je osvojio nagradu za brancina, oradu i hamu.

“Vrhunska kvaliteta proizvoda naš je imperativ. Potrošačima nudimo isključivo ribu besprijeorne svježine i vrhunskog nutritivnog sastava i okusa, što je i ove godine prepoznao stručni žiri. Cromaris je danas na tržištu prepoznat kao lider u kvaliteti koju, uz povjerenje potrošača i brojne certifikate, dodatno potvrđuju i ovakva priznanja.“, ističe Goran Markulin, direktor Cromarisa.

Cromaris nastavlja s daljnjim rastom osviještenosti o brendu u Hrvatskoj u 2020. godini

Rezultati istraživanja o potrošačkim navikama i osviještenosti o brendu Cromaris za 2020. godinu pokazali su da je ukupna osviještenost o brendu Cromaris na rekordnoj razini od 72 %, što donosi porast u odnosu na prošlogodišnjih visokih 67 %. Nadalje, istraživanje je otkrilo kontinuiranu pozitivnu percepciju brenda od strane potrošača. Tvrdnje ispitanika o tvrtki Cromaris (zdravo, iz Jadranskog mora, nutritivno bogatstvo, dobar okus, visoka kvaliteta, svježa riba, marka kojoj vjerujem, dobra vrijednost za

novac, dostupnost u većini trgovina) dobili su prosječnu ocjenu 4,3 od 5, što također bilježi porast u odnosu na prošlu godinu. Osim toga, 49 % ispitanika ima iskustva s nekim proizvodima tvrtke Cromaris (2019. – 39 %), 82 % potrošača je zadovoljno proizvodima (2019. – 73 %), 76 % potrošača namjerava kupiti neke proizvode (2019. – 69 %), a 75 % potrošača preporučilo bi Cromaris drugima (2019. – 69 %).

Karijera inspirirana morem

Po uzoru na Adrisov javni program zapošljavanja za pripravnike “Budućnost u Adrisu”, Cromaris je prvi put započeo pripravnički program “**Budućnost u Cromarisu**” 2018. godine s ciljem poticanja promjene u svojoj korporativnoj svijesti o zapošljavanju mladih stručnjaka u području akvakulture i poticanja njihova razvoja.

Drugi ciklus pripravničkog programa, naziva “**Karijera inspirirana morem**”, nažalost je odgođen 2020. godine. Normalizacijom sveukupne situacije s pandemijom očekujemo ponovno uvođenje programa u travnju 2021. godine.

Određivanje ciljeva za 2021. godinu

Da bismo mogli izmjeriti svoj napredak i potencijalne utjecaje, odlučili smo postaviti svoje održive ciljeve i ispuniti ih tijekom 2021. godine.

Ishod ćemo ocijeniti početkom 2022. godine te objaviti rezultate u sljedećem Izvješću o održivosti.

Naš glavni cilj i fokus 2021. godine bit će provedba mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova, u skladu sa smjericama predloženim u Strategiji s Akcijskim planom za smanjenje emisija stakleničkih plinova, te izrada izračuna za nadolazeću godinu.

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 13: ODGOVOR NA KLIMATSKE PROMJENE

PREGLED

Poduzimanje hitnih mjera radi borbe protiv klimatskih promjena i njihova utjecaja.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2021. GODINU

Izrada Strategije upravljanja ugljikom s Akcijskim planom za smanjenje emisija stakleničkih plinova i provedba mjera. Mjere su navedene na stranicama 156.–161.

PROCJENA U 2022. godini

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 14: OČUVANJE VODENOG SVIJETA

PREGLED

Zaštita mora i oceana eliminiranjem onečišćenja i prekomjernog izlova te neposredno započinjanje odgovornog upravljanja i zaštite cjelokupnog morskog života diljem svijeta.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2021. GODINU

Plan smanjenja biomase za uzgajalište Lamjana za 2021. godinu. Očekuje se da će prenamjena pojedinih uzgojnih polja uzgajališta u uzgojna polja za mlađ i predkonzum značajno smanjiti biološki utjecaj na morsko dno i sediment na uzgajalištu Lamjana. Plan je opisan na stranicama 162.-1675.

PROCJENA U 2022. godini

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 12: ODGOVORNA POTROŠNJA I PROIZVODNJA

PREGLED

Postizanje gospodarskog rasta i održivog razvoja zahtijeva hitno smanjenje ekološkog otiska promjenom načina proizvodnje i potrošnje robe i proizvoda. Poticanje industrije, poduzeća i potrošača da recikliraju i smanje otpad.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2021. GODINU

Smanjenje životinjskog otpada – naš je cilj prodati 10 % više životinjskog otpada za ponovnu upotrebu u drugim industrijama 2021. godine, u usporedbi s prodajom 2020. godine. Naš je cilj za 2021. godinu pronaći novog kupca za svoj plastični otpad, velike rabljene vreće za hranu (1 t), kako bismo udovoljili trendu kružnog gospodarstva i smanjili proizvodnju plastičnog otpada. Vidjeti više na stranicama od 166.-167.

PROCJENA U 2022. godini

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 2: SVIJET BEZ GLADI

PREGLED

Globalno povećanje iskorjenjivanja gladi, postizanja sigurnosti hrane i poboljšanja prehrane te promicanja održive poljoprivrede. Životni standard povećava potražnju za životinjskim proteinima, uključujući uzgajanu ribu.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2021. GODINU

Cilj nam je povećati održivu organsku proizvodnju i povećati organske količine u tvrtki Cromaris u 2021. godini i nadolazećim godinama. Vidjeti više na stranicama 168-169.

PROCJENA U 2022. godini

CILJ ODRŽIVOG RAZVOJA BR. 8: DOSTOJANSTVEN RAD I GOSPODARSKI RAST

PREGLED

Promicati zaštićeno i sigurno radno okruženje za sve radnike, postići potpuno i produktivno zapošljavanje i dostojanstven rad za sve žene i muškarce te jednaku plaću za rad jednake vrijednosti.

CILJEVI TVRTKE CROMARIS ZA 2021.

- Zadržati trend prosječnog rasta plaća većih od minimalne plaće u Republici Hrvatskoj unatoč pandemiji bolesti COVID-19. Vidjeti stranice 124.-125.

PROCJENA U 2022. godini

- Cilj nam je na prvo mjesto staviti sigurnost svojih radnika, stoga 2021. godine planiramo smanjiti broj ozljeda na 100 zaposlenih i zadržati o teških ozljeda. Pregled na stranicama 170.-173.

PROCJENA U 2022. godini

1. Akcijski plan za smanjenje emisija SP

BR. 13: ODGOVOR NA KLIMATSKE PROMJENE

Za Cromaris, emisije stakleničkih plinova izračunate su za 2020. godinu, koja je izabrana kao bazna godina. Svrha je bazne godine omogućiti praćenje napretka u smanjenju emisija stakleničkih plinova (i povećanju uklanjanja) u tvrtki Cromaris tijekom vremena.

Provedba analiziranih mjera omogućit će nam postizanje apsolutnog smanjenja emisija od 4,4 % do 2025. godine u usporedbi s razinom iz 2020. godine. **Postavljeni su relativni ciljevi za 25 % smanjenja emisija po toni proizvedene ribe do 2025. godine, u usporedbi s razinom emisija iz 2020. godine.** Osim smanjenja emisija, očekuje se i značajan porast proizvodnje

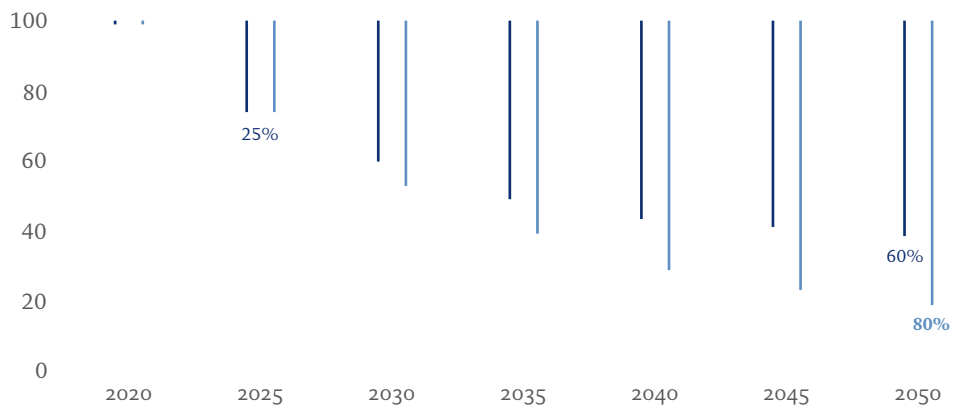
ribe (95,5 % do 2025. godine). Primjena analiziranih mjera i postizanje očekivanog povećanja u proizvodnji ribe pomoći će nam da smanjimo emisije po toni ribi proizvedene za **čak 51,1 % do 2025. godine u odnosu na 2020. godinu.**

Cromaris ima dugoročni cilj postići ugljičnu neutralnost do 2050. godine. To će biti izvedivo uglavnom putem mjera provedenih u poslovnim jedinicama tvrtke Cromaris, dok bi se preostale emisije mogle uravnotežiti kupnjom kredita za smanjivanje emisije ugljika. Jedan od primjera smanjenja emisije ugljika jest kompenzacija CO₂ sadnjom drveća, program koji razmišljamo provesti u budućnosti. To je prvi i jedinstveni sveobuhvatni program u Hrvatskoj i regiji koji tvrtkama, gradovima, općinama i ostalim zainteresiranim stranama omogućuje da smanje svoju emisiju ugljika sadnjom drveća.

CILJEVI SMANJENJA EMISIJA (2020. – 2050.)

| Scenarij umjerenog smanjenja | Klimatski neutralan scenarij

Akcijski plan za smanjenje emisija SP

BR. 13: ODGOVOR NA KLIMATSKE PROMJENE

Značajke mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova za Cromaris. 2025.

1. POKRETNI IZVORI IZGARANJA

RAZINA SLOŽENOSTI I UTJECAJA
Brza mjera

NAZIV MJERE

Regulacija tlaka u gumama na putničkim vozilima

OPIS MJERE

Stalnim provjerama tlaka u gumama i njihovim napuhavanjem do optimalnih vrijednosti dolazi se do uštede u potrošnji goriva.

SMANJENJE EMISIJA CO₂e 8,0

POVRAT ULAGANJA +

OPIS CILJA ZA 2025. GODINU

Smanjenje potrošnje dizelskog goriva za 106,8 GJ

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE

Provjere tlaka u gumama i napuhavanje do optimalne vrijednosti

2. POKRETNI IZVORI IZGARANJA

RAZINA SLOŽENOSTI I UTJECAJA

Poželjna mjera

NAZIV MJERE

Hibridna putnička vozila na punjenje

OPIS MJERE

Zamjena postojećih vozila s 5 novih, učinkovitijih hibridnih vozila na punjenje osigurat će uštedu goriva.

SMANJENJE EMISIJA CO₂e **16,3**

POVRAT ULAGANJA -

OPIS CILJA ZA 2025. GODINU

Smanjenje potrošnje dizelskog goriva za 318,3 GJ (potrošnja benzina: 72,5 GJ i električne energije 15,6 MWh)

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE

Broj hibridnih vozila na punjenje

3. POKRETNI IZVORI IZGARANJA

RAZINA SLOŽENOSTI I UTJECAJA

Brza mjera

NAZIV MJERE

Upotreba guma s višim energetske razredima za teretna vozila

OPIS MJERE

Gume s višim energetske razredima imaju niži koeficijent otpora zraka i trebaju manje energije za izvedbu.

SMANJENJE EMISIJA CCO₂e **36,6**

POVRAT ULAGANJA +

OPIS CILJA ZA 2025. GODINU

Smanjenje dizelskog goriva za 485,4 GJ

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE

Dokaz istrošenosti gume (energetski razred A ili B)

4. POKRETNI IZVORI IZGARANJA

RAZINA SLOŽENOSTI I UTJECAJA

Poželjna mjera

NAZIV MJERE

Poboljšanje sustava upravljanja voznim parkom

OPIS MJERE

Primjenom ICT rješenja moguće je optimizirati putne pravce vozila s ciljem smanjenja potrošnje goriva i emisija stakleničkih plinova.

SMANJENJE EMISIJA CO₂e **56,1**

POVRAT ULAGANJA +/-

OPIS CILJA ZA 2025. GODINU

Smanjenje potrošnje dizela za teretna i putnička vozila za 10 %

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE

Smanjenje potrošnje goriva po prijeđenom kilometru vozila

MJERE OPSEGA 1 (1-4) **117,0**

5. POTROŠNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

RAZINA SLOŽENOSTI I UTJECAJA

Poželjna mjera

NAZIV MJERE

Ugradnja solarnog PV sustava

OPIS MJERE

Energetski pregled preporučio je postavljanje PV postrojenja snage 500 kWp na cca 5.000 m² površine ravnog krova poslovne jedinice u Ninu (objekt mrjestilišta).

SMANJENJE EMISIJA CO₂e **114,0**

POVRAT ULAGANJA +/-

OPIS CILJA ZA 2025. GODINU

Proizvodnja električne energije za vlastite potrebe u iznosu od 700 MWh

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE

Mjerenje proizvodnje električne energije za vlastite potrebe

6. POTROŠNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

RAZINA SLOŽENOSTI I UTJECAJA

Poželjna mjera

NAZIV MJERE

Zamjena postojeće rasvjete LED žaruljama

OPIS MJERE

Nakon energetskeg pregleda preporučena je zamjena postojeće rasvjete učinkovitim LED žaruljama u Ninu i Gaženici te je utvrđen broj rasvjetnih tijela koje je potrebno zamijeniti.

SMANJENJE EMISIJA CO₂e 38,2

POVRAT ULAGANJA +

OPIS CILJA ZA 2025. GODINU

Smanjenje potrošnje električne energije za 234,3 MWh

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE

Mjerenje uštede električne energije

MJERE OPSEGA 2 (5-6) 152,2

UKUPNO (OPSEG 1 I 2) 269,2

Mjere koje se planiraju provesti 2021. godine

Optimizacija tlaka u gumama na putničkim vozilima. Mjera uključuje uštedu energije koja proizlazi iz kontinuiranih provjera tlaka u gumama i optimalne vrijednosti napuhavanja za putnička vozila. Aktivnost je primjenjiva na vozila bez ugrađenog automatiziranog sustava za nadzor tlaka u gumama.

Upotreba guma s višim energetske razredom za teretna vozila planira se tijekom 2021. godine. Gume višeg energetske razreda imaju niži koeficijent otpora pa stoga zahtijevaju manje energije za obavljanje svoje zadaće. Ušteda će se izračunati za nove gume energetske razreda A ili B, umjesto postojećih guma s nižim energetske razredima. Izračun potencijalnih ušteda temelji se na voznom parku koji obuhvaća 13 teretnih vozila. Izrađen je plan zamjene guma za teretna vozila tvrtke Cromaris, a zamjena guma nastavit će se prema planu.

Poboljšanje sustava upravljanja voznim parkom – planirano od listopada 2021. godine. Cromaris već ima određene module upravljanja voznim parkom, ali ne i modul za planiranje rute vozila. Pretpostavlja se da će uvođenje ovog modela smanjiti potrošnju goriva cestovnih vozila za dodatnih 10 % (teretna i putnička vozila).

Pilot-projekt za mrjestilište u Ninu – travanj 2021. godine. Cromaris trenutno radi na postavljanju pilot-postrojenja za automatsko filtriranje tehnološke otpadne vode prije povratka uložene topline na izmjenjivačima. Svrha je filtracijskog postrojenja ispitati kako će i u kojoj mjeri prethodna filtracija otpadnog mora povećati učinkovitost prijenosa topline svježem moru u procesu oporavka i na taj način izravno utjecati na učinkovitost rada tzv. dizalica topline, a posljedično smanjiti korištenje kotlovnice i potrošnju loživog ulja.

2. Plan smanjenja biomase za 2021. godinu

Kako bismo smanjili biomasu u 2020. godini, započeli smo s prenamjenom uzgojnih polja i stjecanjem novih koncesija za uspostavu novog uzgajališta. Uvođenjem novih uzgojnih područja, na novim koncesijskim mjestima i postavljanjem novih uzgojnih jedinica, rasteretit će se i smanjiti biomasa na Lamjani.

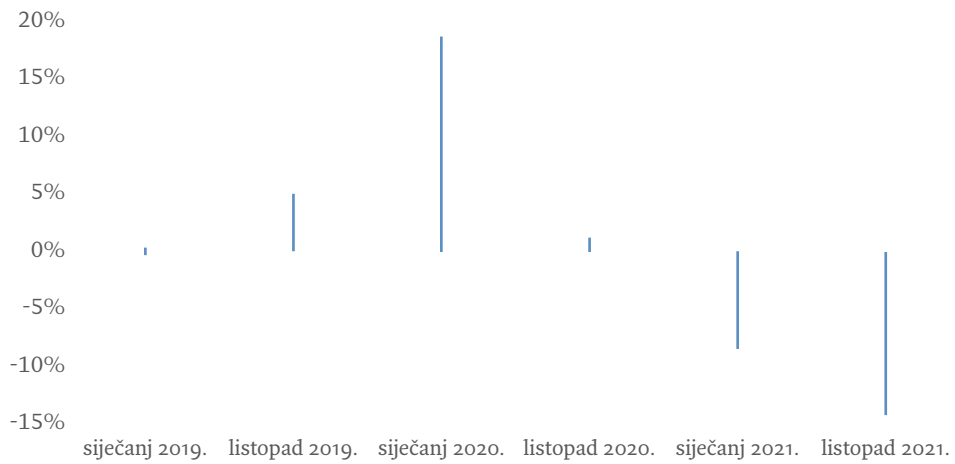
U 2020. godini uzgojna područja na uzgajalištu Lamjana bila su prenamijenjena kako slijedi:

- GOLAC: mlađ
- VELI ŠKOJ 1: organska mlađ
- VELI ŠKOJ 2: prekonzum i konzum
- VELI ŠKOJ 3: mlađ

Navedeno će rezultirati značajnim smanjenjem biomase, kako je predloženo u pregledu zaliha u 2019. godini u usporedbi s 2020. godinom i planom do listopada 2021. godine:

UZGAJALIŠTE LAMJANA — % SMANJENJA KOLIČINA RIBE (KG)
DO LISTOPADA 2021.

3. Otpad – kružno gospodarenje

A) Smanjenje količine životinjskog otpada iz prerade – naš je cilj prodati 10 % više životinjskog otpada za ponovnu upotrebu u drugim industrijama (posebno za hranu za kućne ljubimce) u odnosu na 2020. godinu.

Otpad od hrane već je desetljećima glavna prepreka postizanju globalne sigurnosti hrane i ekološke održivosti. Smanjenje otpada od hrane ima značajan utjecaj na nekoliko Ciljeva održivog razvoja UN-a, uključujući sljedeće: br. 2: svijet bez gladi, br. 12: odgovornu potrošnju i proizvodnju, br. 13: odgovor na klimatske promjene, br. 14: očuvanje vodenog svijeta i br. 15: očuvanje života na kopnu.

Na taj način zbrinjavamo životinjski otpad, pridonosimo kružnom gospodarstvu i pretvaramo proizvodni “otpad” u resurs.

U 2019. godini ukupno 178,8 tona prodano je proizvođaču hrane za kućne ljubimce.

U 2020. godini količine prodane istoj tvrtki povećale su se za 40 %, što je ukupno iznosilo 250,9 tona ribljih nusproizvoda.

U 2021. godini planira se povećati prodaja za dodatnih 10 % u odnosu na 2020. godinu i potencijalno proširiti tržište na druge, slične kupce.

Postoji iznimna prilika za recikliranje energije i hranjivih sastojaka iz različitih otpadnih sastojaka hrane u hranu za životinje.

B) Smanjenje plastičnog otpada s naših uzgajališta - naš je cilj pronaći novog kupca i prodati 40000 velikih plastičnih vreća (pakiranje riblje hrane od 1 tone) u 2021. godini.

Prema objavi FARNET-a, sektor akvakulture mora se nositi s proizvodnjom i upravljanjem plastičnim otpadom. Ukupni je cilj promijeniti naš stav prema otpadu iz proizvodnih procesa. Ponovno razmatranje upotrebe nusproizvoda temeljni je dio kružnog gospodarstva. Na taj se način nusproizvodi mogu smatrati povratom i kanalizirati prema drugim proizvodnim ciklusima.

Prikupljanje i prodaja velikih rabljenih plastičnih vreća može donijeti Cromarisu brojne prednosti: smanjili bismo količinu plastičnog otpada te smanjili troškove zbrinjavanja otpada.

Popravak i ponovna upotreba plastičnih vreća presudni su za održavanje proizvoda u duljoj uporabi. Takve radnje smanjuju količine sirovina (nove plastike) koje je potrebno upotrijebiti te količinu generiranog otpada i onečišćenja.

4. Organska proizvodnja

Organska akvakultura jedan je od nekoliko pristupa kojima bi se mogli koristiti za postizanje ciljeva održive akvakulture. Njezin je cilj pružati ribu i proizvode od ribe koji su ekološki, ekonomski i socijalno održivi.

Povećanje potrošnje lokalnih proizvoda ribarstva i osiguravanje dovoljne količine ribe potrošačima te pružanje organske ribe Cromaris bogate omega-3 masnim kiselinama, proteinima, fosforom i vitaminima D i E mogu pomoći u zadovoljavanju povećane potražnje i zatvaranju jaza između ponude i potražnje.

Putem društvenih mreža i promocijom projekta “Riba Hrvatske – Jedi što vrijedi”, možemo podići svijest i poboljšati kulturu konzumiranja ribe u Republici Hrvatskoj općenito.

Niša organskog tržišta ima značajan potencijal rasta u budućnosti. Organski uzgoj je

uzgojna praksa i postupak koji je prirodno prihvatljiv i zdrav, u skladu s morskim okolišem i izbjegava upotrebu štetnih sintetičkih kemikalija. Promiče neupotrebljavanje GMO-a, ograničenje uzgojne gustoće, organsku riblju hranu, najvišu razinu dobrobiti životinja i intenzivno praćenje utjecaja na okoliš.

Cilj nam je povećati uzgojne količine organskog brancina, orade i hame u sljedećih nekoliko godina.

Taj se cilj temelji na inicijativama Savjetodavnog vijeća za akvakulturu i Europske unije. Savjetodavno vijeće za akvakulturu prepoznalo je organsku akvakulturu kao jedan od 5 glavnih prioriteta za 2021. godinu.

Prema Europskoj komisiji, organski uzgoj ekološki je prihvatljiva praksa koju treba dalje razvijati.

Na temelju europskog Zelenog plana, EU je postavio ambiciozan cilj za 2030. godinu, planirajući značajan porast organske akvakulture. Organski uzgoj – akcijski plan za razvoj organske proizvodnje u EU-u – pomoći će potrošačima, poljoprivrednicima, poslovnim subjektima, nacionalnim vladama i lokalnim vlastima da postignu taj cilj. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFAF) pružit će potporu organskoj akvakulturi.

Europski Zeleni plan – Od uzgajališta do stola – akcijski je plan za organski uzgoj, koji će pridonijeti poboljšanju održivosti prehrambenog sustava, a potaknut će i ponudu i potražnju za organskim proizvodima te osigurati povjerenje potrošača.

5. Pregled ozljeda zaposlenika

Svi zaposlenici tvrtke Cromaris bit će sigurni i zaštićeni na radnom mjestu.

Cromaris nastoji promicati zaštićeno i sigurno radno okruženje za sve zaposlenike. Cromaris vjeruje da je sigurnost svačija odgovornost i ima za cilj da svi budu učinkovito obučeni da djeluju kao vođe sigurnosti. Broj ozljeda počeo se lagano smanjivati 2020. godine u odnosu na 2018. i 2019. Cilj nam je na prvo mjesto staviti sigurnost

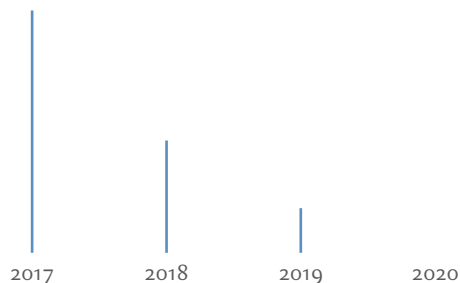
naših radnika. Stoga ćemo 2021. godine pokušati smanjiti broj ozljeda i pratiti naš napredak. Krajnji je cilj osigurati sigurne uvjete za sve zaposlenike tvrtke Cromaris. Smatramo se odgovornima za svaku ozljedu i čvrsto vjerujemo da se naša uspješnost može poboljšati.

Postotak teških ozljeda smanjio se tijekom godina i dosegao o teških ozljeda u 2020. godini.

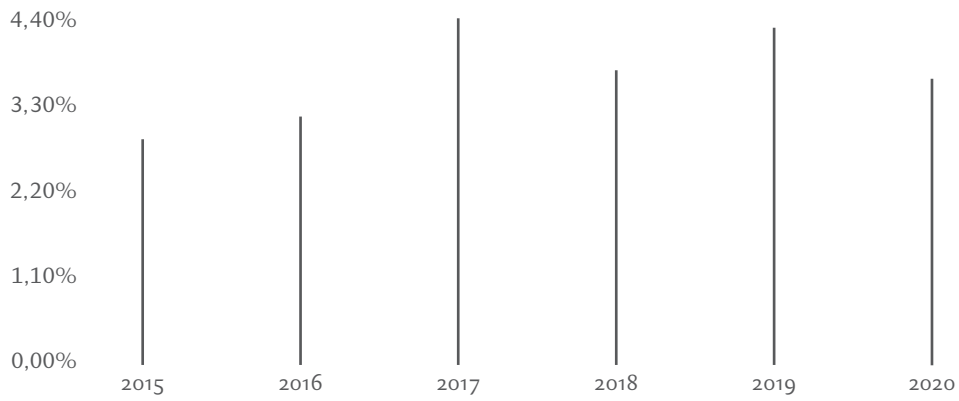

TEŽINA OZLJEDA (%)

| Teške ozljede

TREND OZLJEDA ZAPOSLENIKA

Pregled ozljeda zaposlenika

Naši ronionci procijenjeni su kao zaposlenici s najvećim rizikom od ozljeda. Stoga im Cromaris omogućuje medicinske preglede jednom godišnje i obuku na razini višoj od one propisane zakonom. Tečaj prve pomoći obavezan je kako bi se omogućile pravodobne i brze reakcije u slučaju ozljede.

Radi dodatne sigurnosti, 2021. godine svaki će ronilac biti opremljen dodatnim regulatorom za ronjenje.

Cromaris redovito pruža obuku za određena radna mjesta. U 2020. godini provedeno je nekoliko stručnih obuka radnika. Zaposlenici su obučeni za sljedeća zanimanja: ronilac, vozač viljuškara, rukovatelj dizalicama, radnik s kompresorskim postrojenjima, rad s plinovima, rad s opasnim kemikalijama, upravljanje čamcima kategorije B i C.

Osobna zaštitna oprema (PPE) nabavlja se prije zimskog i ljetnog razdoblja. Nova osobna zaštitna oprema kupljena je 2020. godine – prsluci za radnike na uzgajalištu, kacige i zaštitni slušni uređaji (čepići za uši) za radnike na baržama, kao i osnovna osobna zaštitna oprema – zaštitne čizme i odjeća.

Osobna zaštitna oprema također se kupuje tijekom godine za novozaposlene radnike i radnike koji iz opravdanih razloga ostanu bez osobne zaštitne opreme. Zaista je važno da svi radnici tvrtke Cromaris budu opremljeni propisanom osobnom zaštitnom opremom.

U 2020. godini nije bilo ozljeda radnika uzrokovanih propustima u provedbi mjera zaštite na radu. Osnovni uzrok ozljeda bio je nemar na radnom mjestu i viša sila.

Cilj nam je 2021. godine
usredotočiti se na smanjenje
broja ozljeda zaposlenika
intenziviranjem svojih obuka,
davanjem nove zaštitne
opreme i stvaranjem
sigurnog okruženja
za sve zaposlenike
tvrtke Cromaris.

“Akvakultura je budućnost
industrije morskih plodova,
a Cromaris je budućnost
akvakulture.”

